

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tina Gaber

Bela estrada

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tina Gaber

Mentor: Doc. Dr. Samo Uhan

Bela estrada

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

*»Ne moremo dodati dni življenju,
lahko pa dajemo življenje dnem.«*

ZAHVALA

Mamici in Atiju...

»Hvala Vama za vso podporo, katero sta mi brezpogojno nudila v času študija. Zavedajta se, da sem Vama neizmerno hvaležna. Brez vaju mi ne bi uspelo ... Rada vaju imam.«

Urški...

»Moja mala sestrice, hvala Ti, ker si z menoj. Vedno Te bom čuvala! Rada Te imam.«

Sorodnikom, Prijateljem, Mojim...

»Vsi Vi, ki ste mi vlivali upanje, me bodrili in verjeli, da mi bo uspelo.

Rada Vas imam.«

Mentorju doc. dr. Samu Uhanu...

»Za vse, še kako koristne strokovne nasvete. Hvala!«

BELA ESTRADA

V svoji diplomski nalogi z naslovom »Bela estrada« bom skušala ugotoviti, kakšen je odnos ljudi iz slovenske estrade do prepovedanih drog. Sprva bom v teoriji opredelila, kdo so estradniki ter poskrbela, da se bomo поближе spoznali s prepovedanimi drogami. Na kratko bomo pogledali tudi v zgodovino drog. Kasneje bom s pomočjo sekundarne analize ankete, ki je bila opravljena leta 2009 med 530 slovenskimi estradniki, in anonimnimi intervjuji s tremi znanimi slovenskimi estradniki, poskušala ugotoviti, koliko estradnikov se predaja prepovedanim substancam, katere izmed slednjih so najbolj popularne ter katere so tiste dejavnosti, ki jih slovenski estradniki najraje počnejo pod vplivom drog. Izvedeli bomo tudi, koliko denarja v povprečju porabijo za nakup drog. Diplomsko nalogo bom popestrila s citati zanimivih pripovedovanj treh intervjuvancev, ki so z mano delili zanimive in sočne zgodbe iz sveta blišča in zabave. V zaključku bom povzela rezultate in komentirala najbolj presenetljive ugotovitve.

Ključne besede: droge, kokain, estrada, slavniki, zvezdnštvo

WHITE STAGE

In my diploma thesis entitled "White stage" I will try to determine the relationship of the Slovenian public figures towards illicit drugs. First of all, I will determine theoretically who the celebrities are, then I will make sure that we will get better acquainted with the illicit drugs. We will also take a brief look into the history of drugs. Lately, through a secondary analysis of survey that was conducted in 2009 among 530 Slovenian celebrities as well as with anonymous interviews with three well-known Slovenian celebrities I have tried to determine how many of them abuse illicit substances, which are the most popular ones and which are those activities that they prefer do under the influence of drugs. We will also get to know how much money they spend in the average on the purchase of the illicit drugs. I will enrich my diploma thesis with the quotations from interesting stories by the three interviewees, who had shared with us interesting and juicy stories from the world of splendor and fun. In conclusion I will summarize the results and comment on the most surprising findings.

Key words: drugs, cocaine, entertainment, celebrities, stardom

KAZALO

I. TEORETIČNI DEL	7
1 UVOD.....	9
1.1 Opredelitev diplomske naloge	9
1.2 Pojasnitev relevantnosti teme raziskovanja	9
1.3 Predstavitev vsebine diplomske naloge	10
1.4 Uporabljene metode raziskovalnega dela	10
2 DROGA, KI VABI!	11
2.1 Droge v zgodovini človeštva	12
2.2 Široka mavrica drog.....	14
2.3 Zakaj človek išče, uživa in zlorablja droge?.....	16
2.4 Kaj je zasvojenost?	19
3 BELO ZLATO ALI KOKAIN.....	20
3.1 Zgodovina kokaina.....	20
3.2 Lastnosti kokaina	22
4 ESTRADA	24
4.1 Zvezdnštvo.....	25
4.2 Kdo je »zvezda«?.....	27
II. EMPIRIČNI DEL	28
5 ODNOS SLOVENSKE ESTRAD E DO PREPOVEDANIH DROG	28
5.1 Sekundarna analiza ankete	30
5.1.1 Prvi poskus droge.....	30
5.1.2 Starostno obdobje.....	32
5.1.3 Nadaljevati ali opustiti?	33
5.1.4 Eksperimentiranje ali odvisnost.....	35
5.1.5 Pogostost konzumiranja	37
5.1.6 Kokain – kralj med drogami	38
5.1.7 Dejavnosti pod vplivom drog.....	39
5.1.8 Vsota denarja, namenjena nakupu drog	39
5.1.9 Občutja pod vplivom drog	41
5.2 Sekundarna analiza poglobljenih intervjujev.....	42
6 SKLEP IN ZAKLJUČEK.....	49
7 LITERATURA.....	52
PRILOGE	56

PRILOGA A: Prepis intervjuja z znanim slovenskim filmskim in gledališkim igralcem	56
PRILOGA B: Prepis intervjuja slovensko manekenko, ki dela v tujini.....	60
PRILOGA C: Prepis intervjuja z znanim slovenskim pevcem	64
PRILOGA Č: Anketa	68

Kazalo Tabel

<i>Tabela 2.1: Psihoaktivne snovi (»droge«).....</i>	14
<i>Tabela 5.1: Odstotki tistih, ki so že poskusili katero od naštetih drog (Možnih več odgovorov.) .....</i>	31
<i>Tabela 5.2: Starostno obdobje, ko so se anketiranci prvič srečali z drogo.....</i>	32
<i>Tabela 5.3: Odstotek tistih, ki so še vedno uporabniki droge ter odstotek tistih, ki so jo opustili.....</i>	34
<i>Tabela 5.4: Odstotek tistih, ki so redni konzumatorji droge, tistih, ki to počnejo občasno in tistih, ki z njo le eksperimentirajo. ....</i>	35
<i>Tabela 5.5: Grafična tabela prikazuje kako pogosto estradniki uporabljajo drogo. ....</i>	37
<i>Tabela 5.6: Seznam drog katere anketirancem vzbujajo najprijetnejše občutke. ....</i>	38
<i>Tabela 5.7: Seznam dejavnosti, ki jih anketiranci najraje počnejo pod vplivom drog. ...</i>	39
<i>Tabela 5.8: Letna količina denarja, ki jo estradniki porabijo za nakup droge. ....</i>	40
<i>Tabela 5.9: Občutki, ki jih anketiranci doživljajo pod vplivom droge (Možnih več odgovorov.) .....</i>	41

I. TEORETIČNI DEL

»Tu je ona, morate jo spoznati. Čez lužo jo kličejo Charlie, pri nas ji rečemo Teta Bela, po domače Bela. Ona je kraljica zabav, pride v vse najboljše klube v mestu in se druži z najbolj pomembnimi. Ona pozna slavne, ona pozna zvezde, ima nešteto kontaktov na mestnih ulicah in je najboljša prijateljica ljudi iz estrade. Ko je ona s teboj, se počutiš nadvse izvrstno, toda ko odide, za seboj pusti razočaranje... Teta Bela je totalno kul. Prizanesi ji vsaj kanček spoštovanja!«

»Teti Beli« bomo prizanesli samo toliko, da se seznanimo z njeno vladavino in pogubno vlogo, ki jo igra v svetu slovenske estrade. Iz spoštovanja do vseh, ki se borimo proti drogi, pa jo bomo v nadaljevanju naslavljali kot kokain. Trdo, kruto in neizprosno – kakršna je tudi sama.

Ko so me ljudje spraševali, kakšen bo naslov mojega diplomskega dela, so bili ob odgovoru začudeni: »Bela estrada? Kaj je to? Kaj hočeš reči? Da je nedolžna? Pa saj estrade sploh nimamo v Sloveniji... Ali pač?«

Tako sem si morala sprva odgovoriti na vprašanje, ali v Sloveniji pravzaprav obstaja »estrada«. Bi lahko dejali, da v Sloveniji biva določena »elitna« skupina ljudi, ki jih lahko naslovimo s tako močno besedo? Imamo tudi Slovenci svoje »zvezde«?

Mnenja o obstoju slovenske elite oziroma o tem, kdo sodi vanjo, so različna in predvsem subjektivna. Dejstvo pa je, da se dobršen del ljudi tako ali drugače ukvarja z medijsko prepoznavnimi poklici. Kljub splošnemu mnenju oziroma vtisu, da v Sloveniji ne poznamo pravega »zvezdnštva«, pa obstajajo bolj ali manj znane javne osebnosti, katerih življenje skoraj vsakodnevno spremljamo v različnih medijih. Vse te pevce, igralce, manekene in nenazadnje vplivne podjetnike, lahko podpišemo z nekim skupnim medijskim imenovalcem, pa četudi bi bilo marsikoga izmed njih bolje poimenovati »utrinek« in ne »zvezda«. Priznajmo, vedno bodo obstajali »tisti«, tisti »ta znani«, o

katerih radi beremo, pa četudi bolj na skrivaj, jih gledamo na televizijskih ekranih in o njih radi kakšno rečemo, še raje pa »čez njih«.

In ena izmed stvari, ki jo zelo radi rečemo čez »njih«, je ta, da je večina med njimi odvisnikov od droge, predvsem od kokaina. »Itak so oni vsi eni sami navlečenci!«, je stavek, ki sem ga slišala ničkolikokrat, nazadnje po tem, ko sem svojim prijateljem razložila, kaj pomeni naslov mojega diplomskega dela »Bela estrada«. Ravno zato sem se odločila, da v svojem diplomskem delu raziščem, kaj se dogaja na slovenskem estradnem prizorišču.

Kokain postaja po vsem svetu bolj dostopen kot kadarkoli doslej, zato se vsako leto pojavljajo vedno večja trenja med družbenimi in znanstvenimi krogi. Kokain namreč ni vrsta mamila, ki bi ga urejeno spravili v majhno škatlico, saj se vse v zvezi z njim upira preprosti analizi. Gre za substancno nasprotovanj – od evforije do obupa; od opolzkega bogastva do grozovite revščine. Kokain ne pozna nikakršnih družbenih ovir. “Uporabljajte ga z glavo in vse se bo izteklo v najlepšem redu. Mogoče pa tudi ne” (Constable 2002, 7).

Ko govorimo o kokainu, govorimo o prvovrstni drogi, ki je nadvse razširjena med znanimi osebnostmi, največ zasvojencev pa je med berači in prostitutkami. Njegove kemične lastnosti „krepijo” tako poljedelce s Perujskih hribovij, kot tudi brezhibno urejene bančnike. Kokain se lahko več let le občasno „njuha” in s tem ne povzroča nobenih težav – le v primeru, ko ga kadite, se boste nanj psihološko presenetljivo hitro navezali. Nekateri pravijo, da substanca jamči odlično spolnost, spet drugi si želijo razjasniti oziroma spremeniti pogled nase in na svet, v katerem živijo. Svojemu najboljšemu prijatelju bodo s čisto vestjo prodali „črtico” kokaina, čeprav se globoko v sebi zavedajo, da so svojo dušo prodali industriji, ki pohablja in ubija zavoljo obvarovanja svojega tržišča (Constable 2002, 7).

1 UVOD

*»Modro oko a iskre ni, beli prah prežene strah, beli prah ti vzela je dah. Nikoli več sonce
te ne zbudi.«*

(Glasbena skupina Babilon – Skladba »Nikoli več«)

1.1 Opredelitev diplomskega dela

Namen diplomskega dela »Bela estrada« je priti do spoznanja, kakšen je odnos ljudi iz slovenske estrade do prepovedanih drog. Izhajajoč iz vse splošno znane predpostavke *»večina estradnikov in estradnic (v nadaljevanju: estradniki) je podvržena prepovedanim drogam, še posebej kokainu«*, bom analizirala stanje v slovenskem glasbenem, filmskem in modnem svetu na tem področju. To bo moj predmet raziskovanja.

Med drugim me bo zanimalo, ali so ti ljudje že poskusili katero od prepovedanih drog, kdaj se je to zgodilo prvič in katere droge so to bile. Zanimalo me bo tudi, če so še vedno uporabniki drog, morda le občasni ali pa celo redni. Če se bo izkazalo, da so redni uporabniki, bom od njih poskušala izvedeti, kako pogosto posegajo po drogah, kaj najraje ob tem počnejo ter kakšne občutke doživljajo, ko so pod vplivom prepovedanih substanc. Zanimalo me bo tudi, koliko denarja letno približno porabijo za nakupe drog.

Osnovno raziskovalno vprašanje, na katero bo odgovorilo moje diplomsko delo, je:
»Kakšen je odnos slovenske estrade do prepovedanih drog?«

1.2 Pojasnitev relevantnosti teme raziskovanja

Z diplomskim delom želim raziskati, kako velik delež slovenske estrade je podvržen kokainu in ostalim drogam, kaj jih privede do uživanja drog in kako po njihovem mnenju droga vpliva nanje.

Droge so nevarne za ljudi in s svojo diplomsko nalogo bi rada opozorila na velik problem porabe prepovedanih substanc v naši državi. Menim, da se slovenska javnost ne zaveda, v kolikšni meri je na tem področju prizadeta naša država. Raziskave kažejo, da se zloraba drog v Sloveniji iz dneva v dan povečuje, medtem ko obstaja delež ljudi, ki o tem ne vedo nič.

Naj sklenem, da je tema raziskovanja relevantna z vidika (večje) osveščenosti ljudi o problematiki drog, saj je med estradniki, ki so v veliki meri podvrženi prepovedanim substancam, veliko vzornikov naših otrok in mladine.

1.3 Predstavitev vsebine diplomskega dela

Diplomsko delo je zgrajeno iz dveh delov, med katerima prvi temelji na *teoretični* in drugi na *empirični* osnovi.

Teoretični del nam sprva pove nekaj na splošno o drogah, dotakne se zgodovine drog, nam predstavi njihovo široko paleto in razloži, kaj je zasvojenost. Kasneje se osredotoči na kokain, njegovo zgodovino in lastnosti. Po tem izvemo nekaj besed o estradi in zvezdništvu. Vprašamo se tudi, »kdo je zvezda«.

Pri drugem, empiričnem delu diplomskega dela, se bom osredotočila na naše estradnike in njihovo zlorabo nedovoljenih drog.

1.4 Uporabljene metode raziskovalnega dela

Za preverjanje tez bom uporabila več metod: naredila bom sekundarno analizo ankete, ki jo je leta 2009 izvedla organizacija za pomoč uživalcem drog Društvo projekt človek.

Nato bom opravila tri poglobljene intervjuje, v katerih bom skušala iz prve roke izvedeti, kako te stvari potekajo. Ker predvidevam, da se največ drog konzumira na zabavah, ki se jih estradniki udeležujejo, bom poskusila izvedeti, kako redno se jih udeležujejo in kako se te zabave pravzaprav odvijajo. Zanimivo bo tudi izvedeti, kakšno mnenje imajo o

kokainu. Ga smatrajo kot nevarno drogo ali nanj gledajo kot na manj škodljivo drogo? Prosila jih bom, da z menoj delijo kakšno zanimivo izkušnjo v povezavi s kokainom, ki so jo doživeli oziroma ji bili priča. Zanimalo me bo tudi njihovo mnenje o tem, zakaj se ravno znane medijske osebnosti v največji meri poslužujejo kokaina. Intervjuje bom zaključila z njihovimi doživetji v svetu slavnih, zabav in drog v tujini, kajti vsi trije anketiranci so kanček svojega življenja preživeli v tujini.

V prvem, teoretičnem delu diplomskega dela, bom uporabila deskriptivno metodo. S pomočjo analize in komparacije strokovne literature bom opredelila ključne pojme in koncepte diplomskega dela (droga, kokain, zasvojenost, estrada, zvezdnštvo itd.) ter navedla bistvene ugotovitve nekaterih ključnih avtorjev s pričujočega področja raziskovanja.

V empiričnem delu bom teze preverjala na dva načina: kvantitativno, s pomočjo sekundarne analize ankete, in pa kvalitativno, z metodo poglobljenih intervjujev.

Sledi drugo poglavje diplomskega dela, kjer se bomo bolj spoznali z drogami.

2 DROGA, KI VABI!

»Samo sklepal sem, da sem nekako imun nanj in da ne bom postal zasvojen. Toda odvisnost se ne pogaja in postopoma me je potegnila vase kot megla. Kakšno leto sem resnično užival ob heroinu in ga jemal precej nerodno, medtem pa se vdajal tudi velikim količinam kokaina in drugih drog pa tudi pijače. Potem ga nenadoma nisem jemal enkrat na dva tedna, ampak enkrat, nato dvakrat ali trikrat na teden, nazadnje enkrat na dan.

Povsem zahrbtno je prevzel moje življenje v svoje roke, ne da bi jaz opazil«

(Eric Clapton – Glasbenik)

Droge so snovi, ki zaradi svojevrstne kemične sestave povzročajo spremenjeno delovanje telesa ali naše duševnosti. Psihoaktivne droge vplivajo na mišljenje, čustvovanje in

vedenje. Vsebujejo jih rastline ali pa prihajajo iz farmacevtskih laboratorijev. Lahko so koristne, škodljive ali pa ponavadi oboje, kar ni odvisno le od vrste, količine in pogostosti njihovega jemanja, ampak tudi od človeka, ki jih vzame (njihovega telesnega in duševnega stanja, starosti, zaužite hrane ter okolja, socialnega položaja, družbe, v kateri je, vzdušja ...). Tudi pri isti osebi je učinkovanje lahko vsakič nekoliko drugačno, pri čemer so pomembna tudi pričakovanja glede tovrstnih posledic (Kastelic in Mikulan 2004, 15).

Naziv droga ima prvotno smisel: »surovina rastlinskega ali živalskega izvora. Šele v drugi vrsti pa se lahko uporablja za označevanje določenih snovi, ki vplivajo na človekovo duševnost. To lastnost veliko boljše označujeta dva strokovna naziva: psihotropna ali psihoaktivna snov. Res pa je, da se je beseda droga v vsakdanjem sporazumevanju toliko udomačila, da bomo ostali kar pri tem nazivu (Milčinski 1983, 11).

Vseeno pa ostajajo predstave o pojmih »droga« in »zasvojenost« zelo različne. Ne le, da se subjektivne izkušnje z drogami med posameznimi kulturami in celo med posamezniki močno razlikujejo, celo sama Svetovna zdravstvena organizacija ni bila vedno natančna pri razlagi, kaj pomeni beseda »droga«. Vprašanje »zasvojenosti« je še bolj zapleteno, saj imajo sorodni izrazi, kot je na primer »odvisniško vedenje«, »odvisnost«, »napačna uporaba«, »pretirana uporaba« in »škodljiva uporaba«, v krogih specialistov skoraj ideološke prizvoke (Barber 1997, 6).

2.1 Droge v zgodovini človeštva

Uporaba drog, ki spreminjajo duha, je stara kot človeštvo. Verjetno je že prazgodovinski človek pil kvašene pijače in že najzgodnejša staroegipčanska pisana dela opisujejo uživanje vina in piva. Opij in marihuano uporabljajo stoletja, južnoameriški Indijanci pa so poživiljajoče lastnosti rastline koka poznali že več stoletij pred zavojevanjem Špancev (Jaffe in drugi 1985, 4).

Sprva so uporabljali predvsem rastlinske droge, s katerimi so si spreminjali realnost. Bile so prvotnega pomena, zlasti pri magičnih obredih, kot pripomoček za premagovanje strahu. Uporaba droge je bila zelo pomembna tudi pri plemenskih obredih v zvezi z lovom, plodnostjo in raznimi iniciacijami. Po takratnem mnenju so bili vstopi v človeško duševnost v tistem obdobju mnogo lažji kot kasneje v razvoju (Karpljuk 2003, 18).

Bolj množično uporabo drog v tem času so povzročila tudi hipijevska gibanja. Drogo so začeli na veliko uporabljati tudi različni umetniki zdravniki, psihiatri, psihologi in kemiki. Pospešek k množičnemu jemanju drog je bilo leto 1938, ko je švicarski kemik Albert Hofman sintetiziral lizergično kislino in dobil LSD-25. Oseba, ki zaužije to snov ne more ločevati realnosti (Karpljuk 2003, 19).

Danes LSD-25 uporabljajo predvsem pri nekaterih psihoanalitičnih terapijah pri pacientih, sposobnih obuditi najzgodnejše spomine.

Velika prelomnica v širjenju narkonomije je bilo leto 1960 s psihedeličnim gibanjem. Osrednja osebnost gibanja je harvardski psiholog Timothy Leary, ki je skupaj s svojimi sodelavci izvajal eksperimente z drogo z zaporniki in hkrati se je tudi sam posluževal različnih drog kot je LSD, psilocibin, meskalin in kafil marihuano. Leta 1963 je bil prisiljen zapustiti Harvard. Kasneje je ustanovil Mednarodno fundacijo za notranjo svobodo, nato pa še svetišče za romarje psihedeličnega kulta (Karpljuk 2003, 19).

Bolj množična uporaba nedovoljenih drog, kot so marihuana, kokain, heroin, LSD in ekstazi, se je v svetu (predvsem zahodnem) začela ob koncu 60. let. Množičnost uporabe je v naslednjem desetletju nihala, v začetku 80. let pa je bilo opaziti ponoven porast zlorabe nedovoljenih drog in intenzivnejše širjenje le-teh tudi v slovenski prostor. V 90. letih so v Sloveniji zaznali nov val uporabe heroina in zasvojenosti z njim, širše gledano pa so se med uživalci nedovoljenih drog razširile tudi druge iz »zahodnega sveta«, še najbolj ekstazi in kokain (Dekleva v Karpljuk 2003, 19).

V svoji diplomski nalogi se bom v naslednjih poglavjih osredotočila predvsem na kokain.

2.2 Široka mavrica drog

Tabela 2.1: Psihoaktivne snovi (»droge«)

<u>Skupina</u>	<u>Droge oziroma</u> <u>medicinski</u> <u>preparati</u>	<u>Iskan učinek</u>	<u>Oblika odvisnosti</u>
Analgetiki in evforiki morfinske skupine (analgetik- lajšalo bolečin; algos g. bolečina; evforij-sredstvo, ki dviga razpoloženje)	a) Opij in njegovi alkaloidi in izpeljanke: kodein, morfin, evdokal, heroin itd. b) Sintetični preparati z morfinskim učinkom: heptanon, petantin, metadon, pentazocin idr.	Ublažitev bolečin, vedro, optimistično, privzdignjeno razpoloženje	Huda fizična odvisnost
Hipnotiki in nemorfinski analgetiki , ev. s primesjo hipnotikov (hipnotik – uspavalo)	a) Uspavala: luminal (fenobarbiton) ciklobarbiton, veronal, speda, vesparaxete, kloralhidrat idr. b) Lajšala bolečin: fenalgol, plivadon, optalidon, valoron in drugi	Spanje, ublažitev bolečin, izboljšanje razpoloženja	Blažja ali hujša (valoron) fizična odvisnost
Sedativi, trankvilizatorji, nevroleptiki,	Reserpin, klorpromazin, meleril,	Pomiritev, zdravljenje duševnih bolezni v obliki	Zvečine ne povzročajo odvisnosti, razen

<p>antidepresivi (sedativ, trankvilizator- pomirilo; nevroleptiki- sredstva za zdravljenje duševnih bolezni s centralnim živčnim delovanjem; antidepresivi- sredstva proti potrtosti)</p>	<p>meprobamat, apaurin, tavor, librium, triptizol idr.</p>	<p>zmedenosti, blodnjavosti, potrtosti itd.</p>	<p>meprobamata in tavorja (blažja fizična odvisnost)</p>
<p>Inebriansi (opojne snovi)</p>	<p>Alkohol, kloroform, eter, benzin, drugačna organska topila</p>	<p>Opoj (»ki vtopi vse skrbi«)</p>	<p>Psihična in fizična odvisnost</p>
<p>Stimulansi, ekscitansi (= poživila, vzburlila; stimulo lat. spodbadam)</p>	<p>a) Kokain b) Druga poživila (kava, čaj, kola, amfetamin, preludin, mirapront idr.)</p>	<p>Premagovanje utrujenosti in zaspanosti, intelektualna bodrost in bistrina</p>	<p>Psihična odvisnost</p>
<p>Halucinogeni, psihodisleptiki, psihozomimetiki (sredstva, ki povzročajo privide in druga, pri duševno bolnih opažena stanja;</p>	<p>a) Kanabis (konoplja): hašiš, marihuana b) LSD (dietilamid lizergične kisline) c) Poredkeje uporabljeni halucinogeni: pejotl</p>	<p>Nenavadna duševna doživetja, »razširjenje zavesti«, vznesenost (ekstaza); fenciklidin povzroča agresivnost, je nevarnejši od drugih</p>	<p>Psihična odvisnost</p>

hallucinatio lat. zaznavna motnja, npr. privid; psychosis lat. duševna bolezen; delirians- sredstvo, ki povzroča bledež)	(meskalin), psilocibin, mušnica d) Fenciklidin (»PCP«) e) Atropin, skopolamin (antiholinergični delirinis)	halucinogenov	
--	--	---------------	--

Vir: Milčinski (1983, 56).

Med dovoljene droge sodijo alkohol, tobak, kava in pravi čaj. Te droge nimajo neke prav posebne zdravilne vrednosti ali pa je ta izredno majhna, lahko pa so vseeno za človeka izredno škodljive in ravno tako kot ostale droge povzročajo odvisnost. Pitje alkohola in kajenje cigaret sta pri nas na široko sprejeti razvadi. Kljub prizadevanju nekaterih proizvajalcev alkoholnih pijač, tudi na primer vino ne more veljati za hrano in nikakor ne prispeva k našemu zdravju.

2.3 Zakaj človek išče, uživa in zlorablja droge?

»Dandanes, ko poznamo bedno usodo od drog odvisnih ljudi in ko vemo, da odvisnost od drog lahko postane epidemični pojav in posledično načne tudi družbeno strukturo, se upravičeno lahko vprašamo, zakaj potem človek tako krčevito išče droge in se pusti tudi zaslužniti od njih (Milčinski 1983, 11).«

Najverjetneje se je ta nuja pojavila, ko je človek spoznal, da bolečina le ni zmeraj in v celoti smotrni signal da jo je moč kdaj brez opazne škode z drogo zadušiti. Vendar pa življenje v družbi pripravlja človeku tudi razne stiske, tegobe, tesnobe, bojazni, potrnost, jezo, skratka »bolečine«, ki imajo prvotno gotovo tudi to nalogo, da človeka silijo v akcijo, s katero naj bi si po svojih močeh našel boljši vzorec prilagoditve svetu in družbi. Vendar pa na žalost človek ni tako idealno bitje, da bi mogel uvideti daljni smisel teh različnih signalov, jih modro sprejeti in se pustiti voditi od njih, temveč ji največkrat kot

nadležne zavrača, jih skuša na nek način potlačiti, zatrei ali vsaj ublažiti. In ravno tu mu je v pomoč droga, v vseh svoji nešteti oblikah (Milčinski 1983, 11):

- pomiritev, v primeru, da ga vznemirjajo notranji in zunanji konflikti;
- omamo, kadar ga mučijo telesne in duševne bolečine;
- poživitev, če je preutrujen in izčrpan;
- opoj, kadar želi izpolniti notranjo praznino;
- doživetje mističnega razsvetljenja, »razširjenja zavesti«, če se v vsakdanjosti našega časa počuti duhovno, osebno utesnjeno (Milčinski 1983, 12).

Ena od možnih uporab je tudi lažje navezovanje stikov v družbi ali pa kot sredstvo za sprostitvev in zmanjšanje stresne napetosti, za katero ugotavljamo, da je eden najbolj pomembnih patogenih dejavnikov življenja v sodobnih razvitih družbah, ki zahteva svoj način in slog življenja . To pa pomeni, da je del potrošnje drog potrebno obravnavati tudi v kontekstu zmanjševanja nekaterih dejavnikov zdravstvenega tveganja, med pripadniki nekaterih skupin pa morda celo kot dejavnik zvišanja kakovosti življenja (Nolimal 1992, 192).

Droge imajo na naše zaznavanje ugodja določen prijeten učinek in ravno to je poglavitni razlog, zakaj so nevarne. Iz tega razloga (želje po prijetnem) jih ljudje tudi jemljejo. Nekateri res zato, da lažje prebrodijo stiske, velika večina pa zato, ker jim ugajajo. Vendar se je potrebno zavedati, da z odločitvijo, da bomo drogo vzeli, sprejmemo tudi posledice spremenjenega vedenja. Velika večina jih je tudi prepričanih, da od droge ne bodo postali odvisni. Želijo si jo le nekajkrat poskusiti in trdno verjamejo, da lahko uživanje droge prenehajo kadar želijo. Ko pa v resnici hočejo prenehati, po navadi ugotovijo, da žal ne morejo (Kastelic in Mikulan 2004, 15).

Dejavniki tveganja, ki vplivajo na uživanje drog in na izbiro vzete droge, so lahko zelo različni in številni, kajti obstaja tudi več vrst uživalcev. To, kdo bo posegel po kakšni drogi ali pa začel z rednim uživanjem oziroma celo postal od nje odvisen, pa ni odvisno le od same droge, temveč tudi od številnih dejavnikov tveganja in zaščite, zato je

potrebno pri reševanju posameznih primerov poznati okolje, kamor tudi segajo korenine problema, ter medsebojno prepletanje raznovrstnih dejavnikov in drog.

In kateri so ti dejavniki tveganja in zaščite:

a) Dejavniki posameznika

- osebnostne značilnosti
- stališča in prepričanja
- dednost itd.

b) Medsebojni in socialni dejavniki

- družina
- vrstniki
- okolica
- osebnostne situacije
- policija
- lokalna skupnost

c) Dejavniki okolja

- družbene norme in ukrepi
- mediji
- trženje
- cena
- zakonodaja

d) Dejavniki drog

- lastnosti dovoljenih in nedovoljenih drog
- količina droge (odmerek)
- načini uživanja oziroma poti vnosa (npr. vbrizgavanje, njuhanje itd.)
- intenzivnost uporabe (pogostost uživanja)
- kombinacija drog (Karpljuk 2003, 23).

2.4 Kaj je zasvojenost?

»Velikokrat so že skušali priti do splošno sprejemljive definicije zasvojenosti, vendar za zdaj problem ostaja nerešen in vsi odgovori sporni. Zato imajo besede, za katere se morda zdi, da opisujejo bolj ali manj isto (npr. **škodljiva uporaba** drog ali **uporaba** drog v **neustrezne namene**), v pomenu subtilne odtenke in lahko med strokovnjaki za droge privedejo do ognjevitih, včasih tudi ogorčenih razprav.«

Laiku se bo to zdelo dokaj nenavadno in pikolovsko, saj tudi je, razlog za tolikšno ukvarjanje s pomenoslovjem pa je v tem, da so mnenja o tako temeljnih vprašanjih, kot na primer kdaj »čezmerna uporaba« postane »zasvojenost« oziroma ali je problem prvenstveno fiziološki, morda psihološki, ali celo obojestranski, močno deljena. Zgodnje definicije so se upirale predvsem na fiziološke lastnosti zasvojenosti, vendar pa se v primeru LSD, marihuane in kokaina, ki ne povzročajo zasvojenosti v fiziološkem smislu, izkazalo, da je pristop neuspešen, prav tako pa na tak način ni mogoče pojasniti drugih oblik zasvojenosti, npr. s hazarderstvom ali hrano. Definicija zasvojenosti mora upoštevati tudi nebiološke dejavnike (Barber 1997, 22).

Pri nekaterih drogah se lahko zgodi, da ko jo človek ponovno zaužije, povzroči spremembo v odnosu med uporabnikom in drogo. Uživalec postopno dobiva vedno manj možnosti za izbiro kraja in časa uživanja mamila. Temu sledi izguba prožnosti in avtonomije. Ko pride do skrajnosti, človek več ne more obvladati uživanja droge. Njegov največji problem postane skrb, kako si bo priskrbel novo zalogo in pa skrb, da jo bo lahko vzel, tudi če bi moral korenito spremeniti svoje siceršnje vrednote (Jaffe 1985, 6).

Danes nekateri strokovnjaki za droge na zasvojenost gledajo kot na kompulzivno vedenje, ne glede na odtegnitvene simptome. Krivanek (1982, 83) npr. definira zasvojenost kot »vedenjski vzorec, za katerega je značilno nenehno in prevladujoče posvečanje uporabi droge in njenemu pridobivanju.« Po tej definiciji je zasvojenec preprosto »nekdo, ki ga neka dejavnost tako prevzame, da postane središčna točka v njegovem življenju« (McAllister in drugi v Barber 1997, 22).

3 BELO ZLATO ALI KOKAIN

»Bral sem o kokainu, o bistveni sestavini listov koke, katero žvečijo nekatera indijanska plemena, da se imajo moč upreti vsem mogočim stiskam. Uporabljajo jih tudi Nemci, ki poročajo, da kokain močno poveča njihovo energijo in vztrajnost. Pridobil si jo bom tudi nekaj zase.«

(Sigmund Freud, v pismu 21. aprila 1884)

3.1 Zgodovina kokaina

Kdo ve, kako se je zgodilo, da je prvi Južnoameričan postal »prva glava kokaina«. Lahko, da je bilo tisoče let nazaj, morda celo deset tisoče, ko se je pojavil nekdo in dobil zamisel, da bi odtrgal nekaj kokinih listov, ter jih prežvečil z namenom, da jih okusi.

Potem se je ta Indijanec odločil, da bi rad izboljšal okus in teksturo kokinih listov in je dodal ščepec alkaloidov. To so lahko bile najrazličnejše koreninice, limeta v prahu, školjke ali pa karkoli drugega iz spektra njihove takratne prehrane z visokim pH-jem, ki je iz kokinih listov izluščilo ven alkaloidne, ki so dajali energijo (Constable 2002, 75).

Čeprav je kokain predstavljal južnoameriškim indijanskim plemenom sredstvo za kontrolo lakote in utrujenosti že v davni, je ta droga precej pozno prišla v tako imenovano zahodno civilizacijo in še po »odkritju« zelo počasi pridobivala na pomenu. Lahko jo po pravici imenujemo kar droga dvajsetega stoletja, če seveda dopustimo domnevo, da se je dvajseto stoletje na področju medicine, filozofije in sociologije pravzaprav pričelo že v osemdesetih letih 19. stoletja, pri čemer imamo v mislih predvsem Freudova psihoanalitska odkritja (Toplak in Slavec 1996, 12).

(MySpaceAntics 2010)

Reklama iz leta 1885 za kokainske tablete proti zobobolu. Na sliki je prikazana igra dveh veselih otrok. Po letu 1855 se je kokain razširil kot lokalni anestetik, kasneje pa je njegova uporaba postala močno omejena zaradi tega, ker so ljudje postajali odvisni (Constable 2002, 78).

(Cocaine Org. 2010)

Tako imenovana Brownova železna grenčica, ki jo prikazuje slika na prejšnji strani, je patentirano zdravilo, ki je vsebovalo kokain in se je uporabljalo za ozdravljanje malarije, dispepsije in »ženskih okvar«. Kot lahko vidimo na sliki, je bilo zdravilo promovirano kot splošen sirup za otroke. Izredno je bilo popularno predvsem v Združenih državah Amerike in je prevladovalo vse do striktne zakonodaje v zgodnjih letih dvajsetega stoletja (Constable 2002, 79).

O rabi listov koke oziroma različnih izvlečkov iz delov rastline *Erythroxylon Coca*, ki uspeva v obliki grma, ki je visok tudi več metrov, v specifičnem južnoameriškem tihoceanskem podnebju, bi pri južnoameriških Indijancih želeli poudariti predvsem dva vidika, ki med drugim kažeta tudi na širše kulturološke kontraste v primerjavi z Zahodom: kokain so Indijanci uporabljali ter ga pravzaprav še zmeraj uporabljajo v zelo natančno določene namene, predvsem mistično religiozne namene, pri katerih je uporaba močno socialno regulirana. Za razliko od nekateri drugih halucinogenih drog, prav tako v rabi ob podobnih priložnostih, so koko uporabljali predvsem kot lokalni anestetik, na primer v obredih razdevičenja mladeničev in mladenk, ki so jih izvajali svečeniki s posebnimi pripomočki, ki so bili prepojeni z izvlečkom koke, in po drugi strani pri obredih, ki so od Indijancev terjali posebno vzdržnost in vzdržljivost. Koko so prav tako uživali med velikimi in pomembnimi praznovanji, ponudili so jo tudi vsem prišlecem. Obredna, torej skupnostna namembnost in natančen nadzor nad proizvodnjo koke sta onemogočala individualno eksperimentiranje s količino in učinki zaužite droge, kar bi lahko vodilo do zlorabe, kakor jo obravnavamo danes, in tako vzdrževali pozitiven odnos do njene vloge v družbenem življenju plemena (Toplak in Slavec 1996, 12).

3.2 Lastnosti kokaina

Kadar uživalec drog rečemo, naj razvrstijo droge glede na osebno željo, je kokain skoraj zmeraj na prvem mestu. Zaradi slovesa »popolne omame« ter zato, ker ga jemljejo nekateri slavni ljudje in celo zaradi visoke cene, je uživanje kokaina privlačno. A prav zaradi visoke cene in omejenih količin na trgu so resne škodljive posledice manj pogoste, kakor pri ostalih poživilih (Jaffe in drugi 1985, 39).

Pogosta imena:

»Coke«, »Snow« (sneg), »C«, »Flake« (snežinka), »Bela«, »Lajna« idr. Prašek (hidrokloridna sol) iz listov grmovnice *Erythroxylon coca*. Surova, poceni in močna oblika predelanega kokaina, znana pod imenom »Crack«, »Freebase« ali »Base«, je razširjena predvsem v Združenih državah (Barber 1997, 17).

Način jemanja:

Večina uživancev »njuha« koko in vdihava kristaliziran prašek s slamico ali zvitim koščkom bankovca. Kot usedlina na nosni sluznici se droga hitro resorbira in zelo učinkovito prodre v krvni obtok. Ker pa so učinki droge le kratkotrajni (trajajo samo pol ure ali celo manj), mora uživalec kmalu ponoviti obred da ohrani omamo. V nasprotju z drugimi, kot so heroin, LSD in celo marihuana, kokain ponavadi ne povzroča introvertiranosti oziroma zazrtosti vase. Prav narobe, uporabniki ga štejejo med družabne droge, ki pospešujejo medsebojne stike, podobno kot ne prevelike količine alkohola. Kot pri drugih psihoaktivnih drogah pa so učinki kokaina verjetno odvisni od družbenega okolja, v katerem zasvojenec drogo jemlje (Jaffe in drugi 1985, 40).

Včasih se kokain nanaša tudi na sluznico ust, danke oziroma vagine ali pa si ga uživalec preprosto vbrizga.

Kratkotrajni učinki:

Pri manjših količinah povzroča euforijo, povečuje energičnost, mentalno živahnost in sposobnosti čutnega zaznavanja. Ima tudi lokalne anestetične lastnosti. Večje količine kokaina okrepijo te učinke, občasno pa povzročijo celo nenavadno, prenapeto in tudi nasilno vedenje. Fiziološki simptomi so pospešen srčni utrip, povišan krvni pritisk, pospešeno dihanje in tudi povišana telesna temperatura. Nekateri posamezniki kažejo tudi znake zastrupitve, kot so premočni refleksi, tresenje, delirij in mišični krči. Prevelika količina kokaina je lahko usodna (Barber 1997, 17).

Dolgotrajni učinki:

Pri dolgotrajnejšemu uživanju kokaina evforijo nadomestijo nemir, močna razdražljivost, nespečnost, paranoja in psihoza, ki jih spremljajo halucinacije. Velikokrat se pojavijo tudi nahod in močne poškodbe nosnih votlin, lahko pa pride tudi do odpovedi ledvic. Odtegnitvena kriza se kaže kot utrujenost, dolgo, a moteno spanje, razdražljivost, lakota in zmerna do huda depresija. Razvije se toleranca (Barber 1997, 17).

Nevarnost ali zdravilo za vse bolezni:

Uživalci kokaina so na splošno prepričani, da je droga sorazmerno neškodljiva. K temu prepričanju je brez dvoma vsekakor pripomoglo dejstvo, da je draga in le omejeno dosegljiva. Med drugim zagovorniki tega mnenja včasih opozarjajo na sorazmerno blage učinke žvečenja kokinih listov, ki jih opazimo pri Indijancih v Andih.

Vendar pa pri tem ne upoštevajo pomembnih razlik, ki so v zvezi z drugačnim načinom jemanja tega zdravila: neposredno jemanje (z »njuhanjem« ali injekcijo) povzroča močnejše reakcije kakor zaužitje manjše koncentracije droge v kokinem listu z žvečenjem. V tistih delih Latinske Amerike, kjer brez težav dobijo očiščen kokain, in to sorazmerno poceni, je pogostost resnih in škodljivih posledic veliko večja, kot pa v Evropi in Severni Ameriki (Jaffe in drugi 1985, 41).

Potrebno je dodati, da je kokain, ki je na primer na voljo v Sloveniji, le slaba senca tistega, ki bi mu lahko rekli »original« in prihaja na primer iz Južne Amerike, ker ima v sebi nešteto ostalih primesi.

4 ESTRADA

»Norosti, ki jih najbolj obžalujemo, so tiste, ki jih nismo storili.«

(Helen Rowland - Humoristka)

Pa se sprva vprašajmo, kaj natančno pomeni beseda »estrada«. Moram reči, da sem njen pomen iskala marsikje, pa tistega pravega, ki bi se navezoval na mojo diplomsko nalogo, nisem našla. Kasneje sem prišla do spoznanja, da se beseda »estrada« uporablja tudi v

italijanščini. Odločila sem se, da pogledam v slovar italijanskega knjižnjega jezika in tudi tam našla enako definicijo, kot jo imamo v slovenskem jeziku.

Slovar slovenskega knjižnega jezika besedo *estrada* definira kot:

- **estráda** -e ž (â) **1.** knjiž. *vzvišen prostor, oder*: estrado so okrasili z girlandami; cesarica je sedela na estradi **2.** zlasti v ruskem okolju *zabavna prireditev, sestavljena iz kratkih glasbenih, plesnih in artističnih točk*
- **estráden** -dna -o prid (â) *nanašajoč se na estrada 2*: estradni ansambel, orkester; estradno gledališče / nastop estradnih umetnikov (SSKJ 2010)

Torej, na koga sem pravzaprav ciljala z naslovom svoje diplomske naloge? Kdo so tisti ljudje, ki jim lahko brez pomislekov rečemo estradniki? Na medije se v celoti ne moremo zanašati, ker z besedo »estradnik« oziroma »estradnica« označijo skoraj vsak malo bolj znani obraz. Vseeno pa lahko sklepamo, opirajoč se na definicijo besede »estrada, ki jo najdemo v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, da »estrada« označuje ljudi, ki so zelo poznani širši množici, največkrat so to filmske igralkе in igralci, slavne pevke in pevci, bolj znane manekenke in manekeni in pa tudi športnice in športniki, celo ljudje s sveta politike. V svoji diplomski nalogi se bom osredotočila predvsem na filmske igralce, pevce in manekene. Morda bi estradnike lahko poimenovali tudi zvezdniki. Če estrada v prvi vrsti pomeni »oder«, potem lahko mirne vesti sklepamo, da so estradniki vsi, ki jim občudujemo na »odrih«, vsi tisti, ki so slavni, ki se sprehajajo po rdeči preprogi, vsi zvezdniki.

4.1 Zvezdništvo

Zvezdništvo, ki bi ga lahko označili za kulturni in ekonomski fenomen, je tesno povezano z razvojem popularno kulturnih industrij, še posebej filmske in medijske. Začetki segajo v dvajseta leta 20. stoletja. Takrat se je Hollywood preoblikoval iz kinematografije, kjer zvezd sploh ni bilo, gledalcem niti niso bila znana imena nastopajočih igralcev, v kinematografijo, ki je postala popolnoma in v celoti odvisna od zvezdniškega sistema. V

tem času je prišlo do tega, da se je celotna filmska proizvodnja industrializirala in standardizirala, hkrati pa je prišlo tudi do industrializacije celotnega procesa konstrukcije slave (Luthar 2008, 9).

Edgar Morin v delu *Les Stars* (1972) pomen besede »zvezda« definira kot »Mednarodno ali nacionalno slaven filmski igralec ali igralka«. Zvezda je tipičen kinematografski fenomen, ki ga je omogočila na eni strani široka popularnost filma, na drugi pa dejstvo, da lahko reproducira svoje podobe po vsem svetu. Obenem je za zvezdo značilno, da jo ne le »vsi« poznajo, marveč da presega filmsko platno, na katerem se je sicer rodila, in se pojavlja tudi v drugih medijih, na volilnih kampanjah (lahko celo sama kandidira za kakšno politično funkcijo), »včasih pa ima tudi vlogo tolažnika, svetovalca ali zaščitnika« (Morin v Kavčič in Vrdlovec 1999, 667).

»Gledalci niso in ne ljubijo njihove igralske kreativnosti, temveč njih same in njihovo osebno privlačnost.«

Vito Musek

Medijske zvezde so kot določen znak oziroma tekst, ki prekrije pravo osebnost in individualnost ter tako postane nekakšna organizirana struktura prevladujočega družbenega mišljenja. Tako kot določen znak, tako tudi zvezda predstavlja nekaj oziroma stoji namesto nekaj drugega. Tista prava osebnost zvezde izgine v kulturnem oblikovanju pomena, pojavi pa se nova osebnost, ki ima višji družbeni pomen. Tako po določenem času občinstvo te »nove« osebnosti ne vidi več kot pripisano, temveč kot nekaj resničnega (Marshall 1997, 56).

V zgodovini glasbe, filma, mode itd. so zvezdniki zmeraj izstopali. Bili so nekaj posebnega, skoraj popolni, hkrati pa nedosegljivi, celo božanski. Hkrati pa so bili le ljudje, dotakljivi ljudje. Predstavljali so idealni jaz (Marshall 1997, 56).

Po Marshallu so za uspešen zvezdniški sistem pomembne tri točke:

- Uspešna integracija osebnih značilnosti v sistem menjave;
- Racionalizacija občinstva, ki mora prepoznati reprezentacijo osebnosti zvezde, kot legitimno obliko identifikacije in kulturnih vrednot;
- Zavedanje, da je moč zvezde v posameznikovem izražanju popularne kulture in družbene volje (Marshall, 1997).

Mills v svoji knjigi *Elita oblasti* piše o zvezdniškem družabnem življenju in o njihovi popularnosti. Pri tem govori o komponenti medsebojnega tekmovanja, kjer poudari, da je poklicna slavna osebnost, najsi bo to moški ali ženska, glavni rezultat zvezdniškega družbenega sistema, ki mu je tekmovanje fetiš. V Ameriki naj bi bil ta sistem izpopolnjen do tolikšne mere, da si »človek, ki zna poriniti žogico v vrsto lukenj v tleh bolj učinkovito in spretnjeje od katerega koli drugega človeka, pridobi dostop do predsednika Združenih držav Amerike. Sistem je izpopolnjen celo tako daleč, da radijski ali televizijski klepetalec, lovski tovariš vodilnih industrijskih managerjev, članov vlade in višjih vojaških dostojanstvenikov. Zdi se, da sploh ni važno, v čem je človek najspretnjši, dovolj je, da je v tekmovanju premagal vse ostale in vsi ga slavijo. Potem začne učinkovati druga značilnost zvezdniškega sistema: vsi zvezdniki drugih področij in položajev teže proti novemu zvezdniku in on proti njim. Uspešen človek, prvak, je torej tisti, ki se neprisiljeno druži z drugimi šampioni v svetu slave« (Mills 1965, 74).

4.2 Kdo je »zvezda«?

Zvezda je oseba, ki preko javnega nastopanja postane simbol znotraj neke kulturne skupine. Identiteta zvezde s pomočjo dodatnih oblik kroženja postane intertekstualni fenomen. To pomeni, da se oseba, ki jo imamo za zvezdo, pojavlja tudi izven svojega področja zvezdnitva. Javnost začne zanimati njeno zasebno življenje. Želijo si podatkov, ki niso povezani z njeno glavno dejavnostjo. Vedno manj nas zanima kdaj pride novi album določene znane pevke in vedno bolj pikantne drobtinice iz njenega zasebnega življenja, recimo iz ljubezenskega področja. Zvezde nam zapovedujejo, kdo in kaj naj bi

človek bil v sodobni družbi, hkrati pa legitimizirajo množične medije kot popularno kulturno institucijo (Dyer v Tolston 1996, 124).

Naj za konec omenim še medije, ki so glavni pri ustvarjanju zvezd. Vedno bolj je jasno, da mediji lahko naredijo zvezdo iz kogarkoli želijo. So pomemben člen pri prezentaciji zvezd širši javnosti. Popolnoma mogoče je, da iz množice vzamejo osebo, o njej napišejo nekaj »žmohtnih« člankov in dosežejo, da sčasoma ljudi ta oseba začne neizmerno zanimati. O njej si želijo vedeti več, vedno več.

II. EMPIRIČNI DEL

5 ODNOS SLOVENSKE ESTRADNE DO PREPOVEDANIH DROG

“Veliko jih ne zdrži borbe. Življenje pri nas je predobro. Vzhodnjakinje pridejo tja z enim kovčkom, v katerem je njihovo celo življenje. Padci in pasti? Sama po žurih nisem hodila.

Do dela za italijanske firme lahko prideš tudi brez njih, če hočeš preko tega, pa moraš biti bolj aktiven. A tudi v tem primeru je vse odvisno od tebe. Jasno, da imaš na voljo zabave z goro kokaina na mizi in milijon bogatih šestdesetletnikov, ki bi te spravili v posteljo, vendar pa te nihče v nič ne sili.”

(Maja Bulc – Manekenka)

Osnovno raziskovalno vprašanje, na katerega bo odgovorilo moje diplomsko delo, je »Kakšen je odnos slovenske estrade do kokaina?«.

Med drugim bomo skušali ugotoviti, ali se večina oseb iz slovenske estrade predaja kokainu vsaj enkrat mesečno, ali estradniki uporabljajo kokain z namenom iskanja moči virov energije za konkurenčnost na estradnem trgu, ali se naša »bela estrada« razlikuje od »bele estrade« v tujini in ali je res, da obstaja korelacija med zlorabo kokaina in premoženjskim slojem in ne med zlorabo kokaina in estrado.

Izhajajoč iz splošno znane predpostavke »večina estradnikov je podvržena prepovedanim drogam, še posebej kokainu«, bom analizirala stanje na področju slovenske glasbene, filmske in modne scene.

Moje teze so naslednje:

- **1. TEZA:** *Večina oseb iz slovenske estrade se občasno predaja drogam.*
- **2. TEZA:** *Večina slovenskih estradnikov, ki uživa droge, najraje podleže kokainu.*
- **3. TEZA:** *Estrada uporablja kokain z namenom iskanja moči in virov energije za konkurenčnost na estradnem trgu.*
- **4. TEZA:** *»Bela estrada« v Sloveniji se ne razlikuje od »bele estrade« v tujini.*
- **5. TEZA:** *V Sloveniji ni korelacije med zlorabo kokaina in estrado temveč med zlorabo kokaina in premoženjskim slojem.*

V začetku empiričnega dela diplomske naloge bom naredila sekundarno analizo ankete oziroma raziskave »Prisotnost drog med slovenskimi estradniki«, ki jo je opravila organizacija za pomoč uživalcem drog Društvo projekt človek. Anketno zbiranje podatkov omogoča kvantitativno obravnavo podatkov in zajema večje število ljudi zato je v našem primeru ena od najbolj primernih metod zbiranja podatkov, da pridemo do ustreznih odgovorov. Anketa je bila anonimna in narejena v obdobju maj 2009 do december 2009. Opravila jo je organizacija za pomoč uživalcem drog Društvo projekt človek. Anketiranih je bilo 530 oseb. Anketa je bila namenjena izključno raziskavi slovenskega estradnega prostora, torej so anketiranci izključno osebe, ki so s področja slovenske estrade (igralci, glasbeniki, manekeni in manekenke, znane osebe iz javnega prostora) in so stare med 18. in 45.let. Rezultati, ki so spodaj navedeni, si sledijo v enakem vrstnem redu, kot vprašanja ankete in so dopolnjena tudi z grafičnim prikazom. Na anketo je odgovorilo 55 % moških in 45 % žensk. Cigareti in alkohol so bili izvzeti iz ankete, ker se je le ta osredotočila na nedovoljene droge (marihuana, ekstazi, LSD, kokain in heroin).

V drugem delu empiričnega dela diplomske naloge pa bom analizirala tri poglobljene intervjuje, ki sem jih avgusta 2010 opravila s tremi akterji iz slovenske medijske scene. Naj omenim, da ni bilo lahko dobiti kandidatov za intervju, saj je tema o drogah med

slovenskimi estradniki izredno kočljiva. Vsi trije intervjuvanci so stari med 25 in 35 let in so poznani širši slovenski javnosti. Dva intervjuja sta bila opravljena v živo, medtem ko je bil tretji opravljen preko komunikacijskega programa Skype.

5.1 Sekundarna analiza ankete

V nadaljevanju bom analizirala rezultate ankete »Prisotnost drog med slovenskimi estradniki« in jih podprla z grafičnimi prikazi rezultatov.

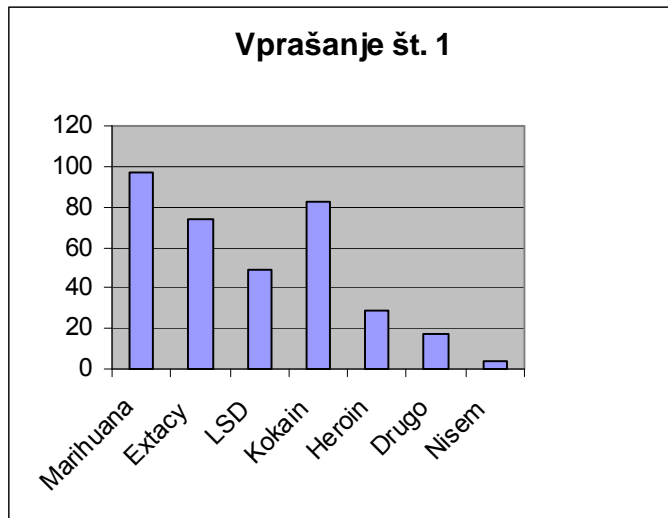
5.1.1 Prvi poskus droge

Droge so sredstvo za doseganje ugodja in poživljanje dolgočasnega vsakdanjika. Z globalizacijo narašča ponudba drog, novi so načini njihovega jemanja, cene padajo, ljudje pa so do drog strpni. Pogosto mislijo, da to ni nič hudega, da to počne vsak in da jih skorajda morajo poskusiti. Razlogov, da človek poskusi drogo je lahko veliko. Nekaj razlogov smo že našli v teoretičnem delu diplomske naloge. Največkrat gre v prvi vrst za radovednost, za beg pred realnostjo, za obrambo pred slabim počutjem, željo po dokazovanju ali z željo po nečem »višjem«. Pri tem je zelo pomembno, da se zavedamo, kako škodljiva je lahko droga, kakšne slabe učinke ima lahko na nas in kako hitro nas lahko zasvoji.

Ocenjuje se, da je kokain vsaj enkrat v življenju poskusilo približno 12 milijonov Evropejcev. Najpogosteje so to mlajši odrasli v starosti med 15 in 34 leti. Za Slovenijo ni razpoložljivih podatkov o razširjenosti v splošni populaciji, ocenjuje pa se, da ne zaostajamo za Evropo. Uporaba kokaina je v porastu predvsem med splošno populacijo (Adrenalin 2009).

Najbolj uporabljena prepovedana droga v Evropi je kanabis, sledi pa mu kokain, ki postaja vse bolj pomembna droga v Evropi, saj ga je po ocenah evropske agencije poskusilo že približno deset milijonov Evropejcev. Na tretjem mestu najbolj uporabljenih drog so amfetamini in ekstazi (MMC RTV Slovenija 2006).

Tabela 5.1: Odstotki tistih, ki so že poskusili katero od naštetih drog (Možnih več odgovorov.)

Vir: Društvo projekt človek (2009).

Na vprašanje našim estradnikom, ali so že poskusili katero od naštetih drog (marihuana, ekstazi, LSD, kokain in heroin oziroma katerokoli drugo), jih je 96,5% odgovorilo, da so že poskusili marihuano, 82,1% kokainom, 74,2% jih je že imelo opravka z ekstazijem, 48,6% jih je poskusilo LSD, 28,7% pa heroin. Le 3,5% vprašanih je odgovorilo, da še nikoli v življenju ni poskusilo nobene droge. Dejstvo, da izmed 530 vprašanih le 18 ljudi iz sveta estrade ni poskusilo nobene droge, je zaskrbljujoče.

Na drugem mestu, takoj za marihuano, ki je ena najpogostejših drog na svetu in največkrat uporabljena rastlina na svetu, se nahaja kokain. Od 530 anketiranih je kokain poskusilo kar 435 oseb, kar potrjuje dejstvo, da je kokain zelo razširjena droga pri nas.

Kokain se je, ravno tako kot v svetu filma, pojavil tudi v svetu mode. Postal je nepogrešljiv pripomoček v svetu manekenstva. Zakaj se je to zgodilo? Za to obstajajo očitni razlogi. Ravno tako kot pop zvezde, morajo tudi modeli, manekenke in manekeni delati na svoji zunanji podobi in predvsem na svojem imidžu. Veliko jih tega pritiska preprosto ne prenese, zato zapadejo med droge. In zakaj ravno kokain?

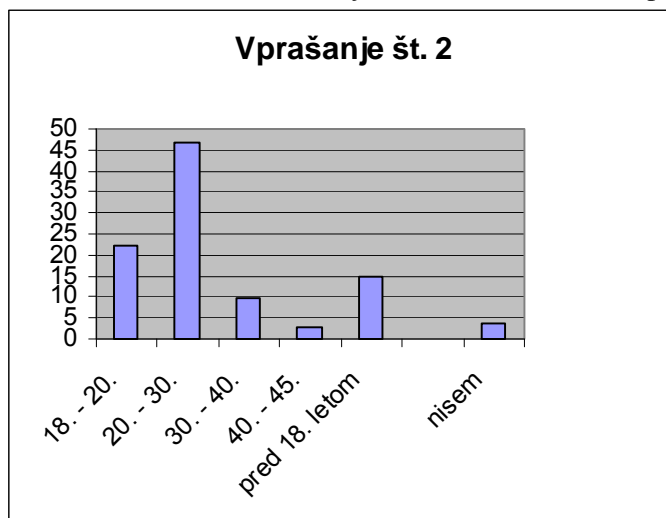
Preprosto nemogoče je hoditi po modni brvi z rokami, na katerih so posledice vbodov z iglo ali pa s čudnim nasmeškom, ker si prejšnji večer zaužil prevelike količine ekstazija. Ne moreš biti pijan, ker nisi zmožen hoditi v ravnih linijah in izgledaš čudno. Tudi

amfetamini ne pridejo v poštev, ker bi na pisti naredil svetovni rekord v hitrosti. Tisto, kar manekenka, ko stopi na pisto, potrebuje, je droga, ki jo poživi, ji naredi tisti ljubki lesk v očeh (ker omeji oskrbo oči s krvjo) in pa zaupanje vase, samozavest in energijo. To vse dobimo, ko podležemo kokainu (Constable 2002, 23).

Kako pa je z drogo v glasbenem svetu? Že ameriška rock legenda JJ Cale je leta 1975 napisal pesem z naslovom »Kokain«. Slednja je postala prava himna v času »kokain buma« v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Glasbeniki so vsekakor eni izmed glavnih porabnikov kokaina med estradniki. Plesati in peti na odru po več ur hkrati preprosto ni lahko, zahteva odlično telesno pripravljenost, katero pa v današnjem tempu ni lahko vzdrževati. Ravno zato jih veliko podleže raznim poživilom, tudi kokainu.

5.1.2 Starostno obdobje

Tabela 5.2: Starostno obdobje, ko so se anketiranci prvič srečali z drogo.

Vir: Društvo projekt človek (2009).

Največ anketiranih, 46,9%, je drogo poskusilo med 20. in 30. letom starosti. 22,4% se je z drogo prvič seznanilo med 18. in 20. letom, medtem ko je bilo kar 14,8% tistih, ki so drogo poskusili že pred polnoletnostjo. Zelo majhen odstotek, 9,8 in 2,6, pa je tistih, ki so drogo prvič poskusili med 30. in 40. oziroma 40. in 45. letom starosti.

Naj na tem mestu omenim Anketo o zdravju in zdravstvenem varstvu, narejeno leta 2007, katere namen je bil ugotoviti splošno zdravje Slovencev. Enota opazovanja so bili prebivalci Slovenije, stari 15 let ali več, v vzorec pa je bilo vključenih 3400 oseb. Vprašanje, ki se je nanašalo na droge, pa se je glasilo: »Ali ste v zadnjih 12 mesecih uživali katero izmed drog, kot so marihuana, kokain, amfetamini, ekstazi in podobne vrste drog?«

Rezultati so bili naslednji: v zadnjih 12 mesecih pred anketiranjem je drogo uživalo kar 3,5% ljudi, med uživalci je bilo več moških kot žensk. Podatki nakazujejo tudi, da je večji delež uživalcev med samskimi. Od vseh uživalcev droge anketiranih v anketi je bilo kar 6% dijakov in študentov, kar dokazuje, da vedno več mladih posega po prepovedanih drogah.

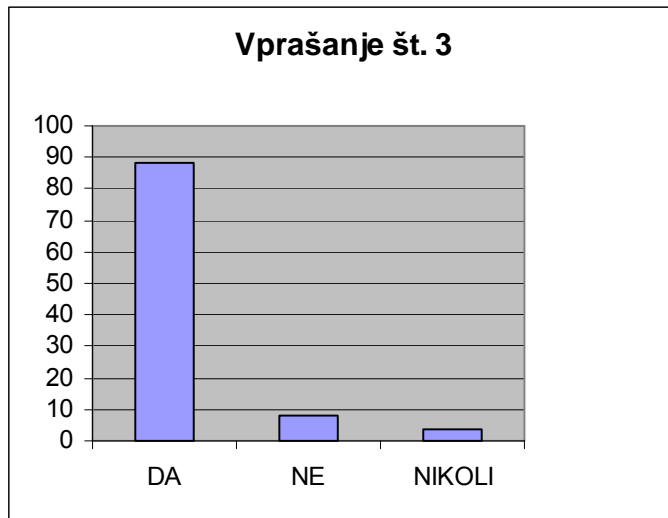
To sicer ni presenetljivo, saj zdaj mladi z vsem začnejo prej, toda v tem smislu je škoda zaradi jemanja droge lahko večja kot pri odraslih. Pri katerikoli drogi. Uporaba drog zanesljivo narašča. Res je tudi, da je več služb, ki pomagajo uživalcem drog, hkrati pa narašča tudi število tistih, ki poiščejo pomoč. Morda je večja tudi osveščenost svojcev, ki prej prepoznajo neko vedenje. Ta možnost se jim zdi zdaj bolj realna, tudi tema je manj tabuizirana. To ni več takšna sramota za družino, kot je bila včasih, in poiskati pomoč se zdi veliko bolj normalno (Viva - Portal za zdravo življenje 2009).

5.1.3 Nadaljevati ali opustiti?

Razvoj odvisnosti je proces, na katerega vplivajo faktorji okolja in vzgoje pa tudi genetski faktorji. Danes vemo, da za odvisnost obstaja tudi genetska nagnjenost. Gre za nagnjenost k razvoju alkoholizma kot tudi odvisnosti od prepovedanih drog.

To pomeni, da ljudje, ki nosijo te gene, nosijo v sebi verjetnost, da jim bo alkohol ali droga bolj prijala, pa tudi, da bodo hitreje razvili odvisnost in da imajo več možnosti, da težje odnehajo. Drugi krivec je okolje, tretji pa droga sama. Droge imajo različen potencial in so različno adiktivne. Najbolj zasvoji nikotin.

Tabela 5.3: Odstotek tistih, ki so še vedno uporabniki droge ter odstotek tistih, ki so jo opustili.

Vir: Društvo projekt človek (2009).

V naši anketi je kar 88,4% odstotka anketiranih obkrožilo, da so še vedno uporabniki drog, medtem ko jih je le 8,1% to dejavnost opustilo.

Približno polovica ljudi, ki začne kaditi, razvije odvisnost od nikotina, na drugem mestu je heroin (30 do 40 odstotkov ljudi), pri kokainu pa postane odvisnih približno 30 odstotkov ljudi. Preostale droge, vključno s tabletami in alkoholom, dosežejo 10 do 15 odstotkov ljudi. Moramo vedeti, da vsak odvisen človek ne ogroža le sebe, svojega zdravja, ampak tudi svojo okolico. Podatki kažejo, da en odvisen človek ogroža še tri do štiri ljudi okoli sebe (Aktivni.si 2010).

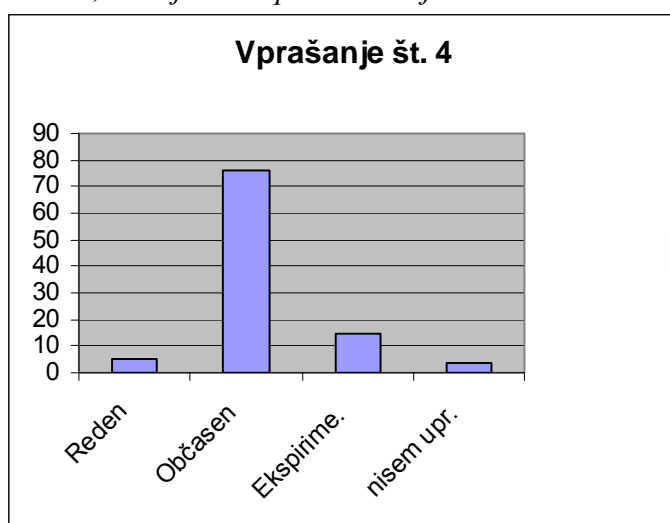
Stimulansi, kot je na primer kokain, povzročajo močno odvisnost, saj se telo nanje hitro navadi in jih nato pri svojem delovanju hitro pogreša oziroma jih potrebuje. Kokainski odvisnik ne pozna počitka in vedno znova hlasta po novih odmerkih kokaina, ki si velikokrat sledijo v zelo kratkih časovnih intervalih. Posledice takšnega vedenja je neizmerna nabitost z energijo, ki že povzroča kaotično in rahlo noro vedenje, pojavljajo se lahko grozljivi, nenaravni prividi – vse skupaj na trenutke lahko meji na norost.

Po kokainu posegajo sicer aktivni ljudje, kot so npr. glasbeniki, poslovneži, igralci, manekeni, celo športniki v želji, da bi bili še bolj aktivni in energični. Ker je sodobni

način življenja hiter in napet, se zdi, da se kokain s svojimi učinki vanj zelo prilega. To potrjujejo tudi raziskave v Evropi, ki v zadnjem času kažejo na zmanjšano uporabo heroina ter močno povečano uporabo kokaina.

5.1.4 Eksperimentiranje ali odvisnost

Tabela 5.4: Odstotek tistih, ki so redni konzumatorji droge, tistih, ki to počnejo občasno in tistih, ki z njo le eksperimentirajo.

Vir: Društvo projekt človek (2009).

76,4% vprašanih je odgovorilo, da se drogam predajajo le občasno, 14,9% je odgovorilo, da z drogami le eksperimentirajo, 5,2% estradnikov pa je priznalo, da so redni uporabniki prepovedanih drog. Na tem mestu lahko potrdim našo prvo tezo, ki pravi, da se večina oseb iz slovenske estrade občasno predaja drogam.

Večina drog se zaužije na zabavah, katere naši estradniki še kako radi obiskujejo. V intervjujih smo med drugim izvedeli, da se družabni dogodki vrstijo vsakotredensko, včasih jih je celo več na dan, po koncu pa se jih večina združi na tako imenovanih »afterpartyih«, v kateri izmed bolj prestižnih diskotek.

»Res je, zabav je veliko. Če bi se človek želel nazabavati, bi lahko bil vsaki dan na kakšni zabavi. V tujini se zabava non-stop, ma lahko si zunaj in žuraš skoraj vsaki dan med tednom, lokali so polni... res, da sicer ne ravno vsak, ampak zmeraj se najde kateri. Veliko je poslovnih zabav, so določene firme, ki praznujejo obletnice, imajo določene prireditve. Tako kot v Sloveniji, imaš Diners zabavo, greš na podelitev Viktorjev, Playboyevo zabavo, zabavo od Lisce po končani modni reviji, pa Palmersa, potem ima kakšen naročnik s katerim si delal kakšno predstavitev, zabavo... Zabave se včasih nakopičijo tudi tri na en dan in potem vidim kakšne iz slovenske smetane, hehhehe, če se tako lahko izrazim, ki obiščejo kar vse tri. Nekateri zabave so bolj resne, kjer pridejo ljudje sklepat posle, navezovat stike, koga spoznati... pa saj veste kako je potem, ko se spiije nekaj kozarcev penine in ko hop hop popustijo zavore. Ponavadi se iz teh zabav preide v nočne klube, nekateri si mize rezervirajo že v naprej. V tujini je to stalna praksa, večkrat je celo zabava po zabavi že popolnoma organizirana, novinarji imajo tja tudi prepovedan vstop. ...«

(Manekenka)

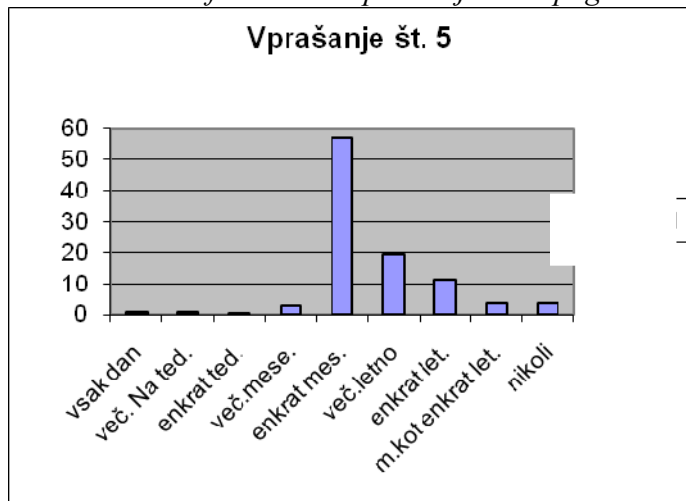
Model »zabave po zabavi« oziroma tako imenovani »after party« je najverjetneje vzet po vzorcu ameriškega načina zabave. Nore noči slavnih hollywoodskih estradnikov se običajno ne končajo ob dveh zjutraj, ko se zaprejo klubi. Za najbolj zaželeno prebivalce Hollywooda je noč takrat še mlada, zabave pa se šele začnejo. Eden od vodilnih "rapperjev" naj bi celo zaposlil človeka, katerega edino delo je zvijanje cigaret z marihuano. Večina teh poznih zabav se odvija v Hollywood Hills. Ko se klubi zaprejo, se v zgodnjih jutranjih urah zvezdniki napotijo v zasebne domove in se predajajo mamilom in alkoholu.

Večina najbolj slavnih ameriških zvezdnikov je vsaj poskusila droge in se prav nič ne sramujejo govoriti o svojih tovrstnih izkušnjah. Res, da rumenemu tisku ne gre verjeti, se pa lahko toliko bolj zanesemo na policijske dokaze, ko so zvezdnike ujeli z drogo. Naj naštejemo nekaj bolj zanimivih imen: Louis Armstrong, Ray Charles, Joe Cocker, Macaulay Culkin, Mitch Daniels, Jerry Garcia, Al Gore III, Whitney Houston, Mick Jagger, Queen Latifah, John Lennon, Bob Marley, Linda McCartney, Paul McCartney,

George Michael, Iggy Pop, Carlos Santana, Tupac Shakur, Charlie Sheen, Amy Winehouse, Paris Hilton itd.

5.1.5 Pogostost konzumiranja

Tabela 5.5: Grafična tabela prikazuje kako pogosto estradniki uporabljajo drogo.

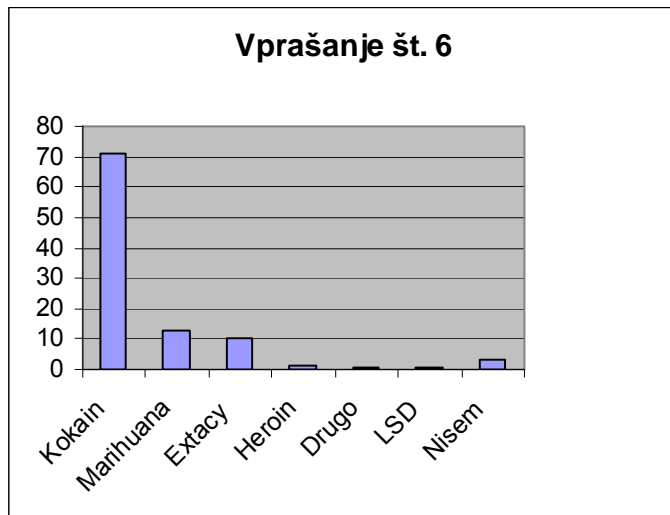

Vir: Društvo projekt človek (2009).

Na vprašanje, kako pogosto konzumirajo drogo, je 56,9% odgovorilo, da se drogirajo enkrat mesečno, 19,2% pa večkrat letno, 11,2% le enkrat letno in 3,7% manj kot enkrat letno. 2,9% estradnikov je priznalo, da to počnejo večkrat mesečno, 0,5% anketiranih enkrat tedensko in imamo tudi 1% tistih, ki to počno večkrat tedensko. Tistih, ki to počnejo vsak dan, je 0,8% kar pomeni, da imamo izmed 530 anketiranih estradnikov 4 tiste, ki so vsakodnevno pod vplivom droge. Dejstvo, da skoraj 60% estradnikov konzumira drogo vsaj enkrat mesečno, je zaskrbljujoče.

5.1.6 Kokain – kralj med drogami

Tabela 5.6: Seznam drog katere anketirancem vzbujajo najprijetnejše občutke.

Vir: Društvo projekt človek (2009).

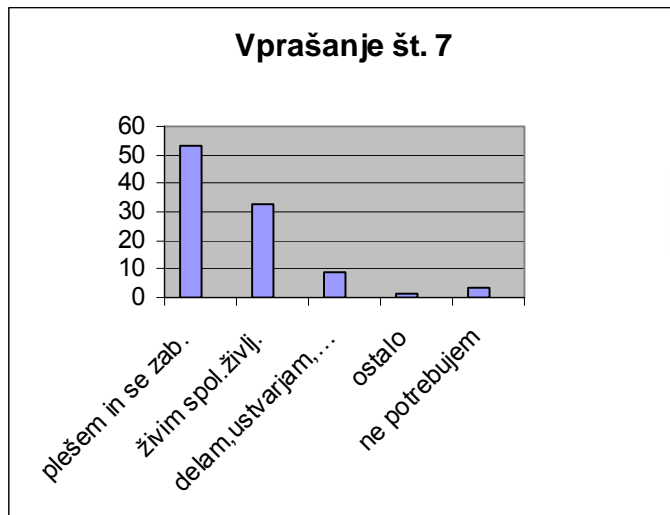
Rezultati nas vsekakor niso presenetili. Od vseh anketiranih jih kokain konzumira vsaj 71,1%. To je namreč droga, ki jim vzbuja najprijetnejše občutke. Sledi marihuana, za katero se je odločilo 12,6%, in pa ekstazi, z 10,1%. V heroinu uživa 1,3% vprašanih, medtem ko v LSD-ju le 0,5%. Ostalih 0,9% prisega na druge droge.

Omenjeni rezultati nam potrdijo našo drugo tezo: »Večina slovenskih estradnikov, ki uživajo droge, najraje podleže kokainu.«

Zakaj ravno kokain? Kokain kot stimulatívna droga povzroča močne izbruhe energije, ki dajejo občutek, da je vse mogoče. Gre za začasno povečanje sposobnosti izvajanja preprostih fizičnih aktivnosti, medtem ko se pri kompleksnejših nalogah hitro zatakne, saj te zahtevajo več kot samo energijo. Med drugim pa kokain velja za kraljevsko drogo in je neke vrste statusni simbol. Njuhaš kokain, torej si ga zmožen kupiti- torej imaš denar.

5.1.7 Dejavnosti pod vplivom drog

Tabela 5.7: Seznam dejavnosti, ki jih anketiranci najraje počnejo pod vplivom drog.

Vir: Društvo projekt človek (2009).

Na vprašanje, kaj najraje počnejo pod vplivom drog, je dobra polovica, 53,2%, odgovorila, da najraje pleše in se zabava. 32,6% je potrdila, da droga odlično vpliva na spolno življenje, saj je to dejavnost, ki se ji najraje predajajo pod vplivom prepovedanih substanc. Ostalih 9,1% je priznalo, da pod vplivom droge dobi ustvarjalniško žilico, predajajo se delu in pod vplivom droge celo nastopajo pred gledalci. 1,6% anketiranih pa veselje najde v čem drugem.

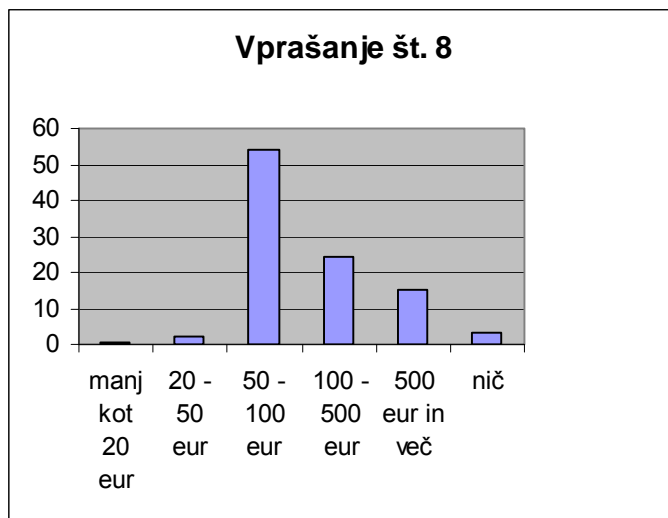
Telesno se učinki kokaina kažejo kot hiperaktivnost in nemir, tudi kot povečana agresivnost. Zvišata se krvni tlak in telesna temperatura. Srce začne biti občutno hitreje in poveča se hitrost dihanja. Tudi zenice se rahlo povečajo.

5.1.8 Vsota denarja, namenjena nakupu drog

Agencija, ki je svoje letno poročilo o stanju na področju problematike drog predstavila v Bruslju, je cene drog analizirala med letoma 1999 in 2004. Ugotovila je, da so se na evropskih ulicah cene hašiša, marihuane, kokaina, amfetaminov in ekstazija znižale, najbolj pa so se znižale cene rjavega heroina, in sicer za več kot 50 odstotkov.

Cena je le eden izmed mnogih dejavnikov, ki vplivajo na odločitev o uporabi oziroma neuporabi drog. Droge po Evropi dejansko postajajo cenejše in to lahko predstavlja nevarnost, da jih bodo tisti, ki so nagnjeni k uporabi drog, uživali več. V tem primeru bo končna cena uporabe drog v smislu zdravstva in škode za naše skupnosti verjetno velika.

Tabela 5.8: Letna količina denarja, ki jo estradniki porabijo za nakup droge.

Vir: Društvo projekt človek (2009).

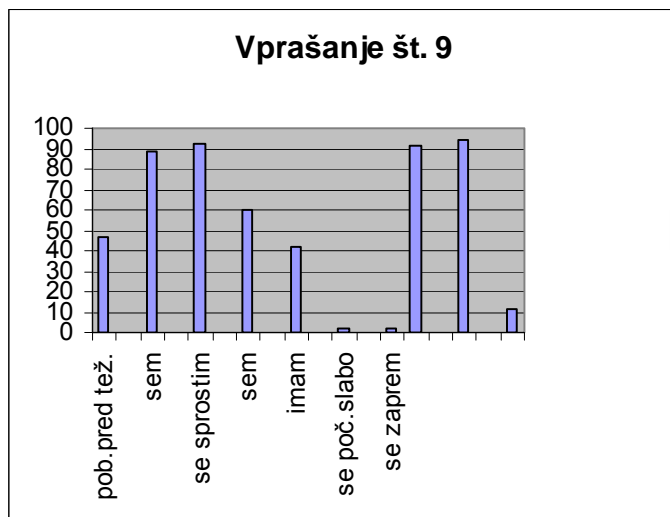
Glede na to, da več kot 70% estradnikov najraje podleže kokainu, nas tudi denarne vsote, ki jih porabijo za nakup drog, niso presenetile. Večina, 54,2%, jih porabi med 50 in 100 evri letno, dosti velik odstotek, 24,1, je tudi tistih, ki za droge zapravijo od 100-500 evrov letno, 15,4% pa je estradnikov, ki letno za droge porabijo kar 500 evrov in več. 2,3% za nakup droge porabi le od 20-50 evrov, 0,5% pa manj kot 20 evrov.

Toda kljub dejstvu, da se cene drog znižujejo, te še zmeraj niso poceni. Gram kokaina v Ljubljani stane okoli 70 evrov. Žal si ga ne morejo privoščiti vsi, dejstvo, da večina estradnikov v Sloveniji ni bogatašev, pa je jasno.

5.1.9 Občutja pod vplivom drog

Tabela 5.9: Občutki, ki jih anketiranci doživljajo pod vplivom droge (Možnih več odgovorov.)

Vir: Društvo projekt človek (2009).

Kar 94,6% estradnikov, sodelujočih v anketi, se poveča spolna aktivnost, 92,7% se pod vplivom drog sprosti, 91,6% jih postane polnih energije, 88,1% pa postane izredno komunikativnih. Ustvarjalnost se pod vplivom drog poveča 59,9% vprašanim, medtem ko je 46,3% estradnikov odgovorilo, da s pomočjo vzete droge za nekaj časa pobegnejo pred težavami. 42,2% občuti nekakšen občutek svobode, je pa tudi nekaj takih, 2,1%, ki se pod vplivom droge zaprejo v »svoj svet« oziroma 1,6% tistih, ki se po vzeti drogi počuti slabo, padejo celo v depresijo. Ostalih 11,9% vprašanih pa doživlja neke druge občutke.

Glede na to, da je največ estradnikov priznalo, da se najraje predaja užitkom pod vplivom kokaina, sem se odločila, da raziščem vpliv kokaina na spolnost. Težko je reči, ali droge zvišajo ali znižajo kvaliteto spolnega odnosa, ker je le-ta že sama odvisna od toliko različnih faktorjev, ki jih vnos droge v telo še potencira. Prav tako ne obstaja neka splošno veljavna formula, ki bi nam razkrila, na kakšen način bo zaužitje določene droge vplivalo na spolni odnos.

»...Zadnjič mi je rekla nekaj Čehinja, prijazna punca ful, da se kokain lahko uporablja med spolnim odnos kot dva seksata in si ga da ženska na... ja, na splovilo, al kako naj rečem...«

(Manekenka)

Kokain in ostale stimulatívne droge v manjših dozah povzročijo povečanje spolne sle, močnejšo erekcijo in lažje doživetje orgazma, v večjih količinah pa lahko postanejo zelo frustrirajoči, saj posamezniki kljub vzburjenosti ne morejo in ne morejo doseči orgazma. Pri velikih odmerkih vbrizganega mamila naj bi bilo možno tudi doživetje spontanega orgazma, vendar pa se pri teh količinah tudi možnost zdravstvenih zapletov zelo poveča. Glede na to, da je kokain lokalni anestetik, ga nekateri uporabljajo tudi na glavicu penisa, da bi ji zmanjšali občutljivost ter tako podaljšali spolni odnos (Spoznaj.si 2010).

5.2 Sekundarna analiza poglobljenih intervjujev

Kot že rečeno, sem v avgustu 2010 opravila tri poglobljene intervjuje s tremi slovenskimi estradniki. Kljub kočljivi temi moje diplomske naloge, sem od njih poskušala izvedeti najbolj zanimive dogodke ter izkušnje na temo drog iz filmskega, modnega in glasbenega področja. V intervjuju je sodelovala ena oseba ženskega spola, manekenka, in dve osebi moškega spola, igralec in pevec. V nadaljevanju jih bom tako tudi poimenovala: »Manekenka«, »Igralec« in »Pevec«.

Sprva sem od njih želela izvedeti nekaj osnovnih informacij o njihovem življenju. S čim se ukvarjajo, kdaj so se začeli ukvarjati s poslom, ki jih uvršča med estradnike, kdo jih je navdihnil za ta poklic in kako poteka njihov delovni dan.

Zaupali so mi, da v Sloveniji tovrstni poklici niso lahki, da se je težko obdržati na "sceni" in da so po večini prehodili zelo trnovo pot, da so prišli do sedanjega stanja. Obenem so se pritožili, da se od tovrstnih poklicev (pevec, igralec oz. manekenka) v Sloveniji zelo težko živi, zato jih je med drugim pot zanesla tudi v tujino. Vendar jim tudi tam ni bilo posejano z rožicami, ker je izven naše male Slovenije velika konkurenca. Vseeno pa jih njihovo delo neizmerno veseli in jim daje neko posebno energijo. Igralec in Manekenka

sta o njunem poklicu sanjala že od malega, medtem ko se je pevec v njem našel v mladih letih.

Njihovi delovni dnevi so zelo različni. Igralec in Manekenka zjutraj vstaneta in hodita na razne avdicije, v upanju, da dobita kakšno dobro plačano delo, medtem ko Pevec dopoldne nima preobremenjenega urnika, vendar pa je močno zaposlen ob večernih urah, ko ima koncerte in hodi pozno spat.

Nobeden od intervjuvanih ne živi izključno od poklica, s katerim se ukvarja. Igralec nam je priznal, da sicer včasih je, sedaj pa ne več. Manekenka nam je razložila, da se v Sloveniji z manekenskim poslom bolj težko preživi, ker je majhno tržišče in mesečno ni dovolj dela za vse modele, ker je slovenski trg z njimi prenasičen, oziroma ni toliko dela, kot je povpraševanja. Pevec pa nam je zaupal, da se ukvarja z glasbo na vse možne načine, ne samo s petjem, in da mu to potemtakem zadostuje za življenje.

Ko sem jih povprašala, ali jim mediji delajo kakšne preglavice, so mi odgovorili, da kakšnih prav posebnih težav nimajo in da se občasno udeležujejo družabnih dogodkov, na katerih je veliko predstavnikov sedme sile. Na vprašanje, če bi svojemu otroku dovolili, da bi se ukvarjal s poklicem, katerega opravljajo sami, so mi vsi odgovorili pritrdilno.

Zgornja vprašanja in odgovori nanje so mi tako služili, da sem dobila neko okvirno sliko o njih samih in njihovih poklicih. Nato sem počasi pogovor navezala na našo glavno temo, droge. Prvo vprašanje je bilo zelo preprosto – če so se že kdaj v življenju srečali z drogo, kot je kokain, trava in heroin.

Vsi trije so nam jasno in glasno priznali, da so v svojem življenju že prišli v stik z drogo:

»Hheheh, no kdo pa se še ni sreču. Itak, sej živimo v Sloveniji, kjer je to zlo pogost običaj.

Konc koncov smo Slovenci bolj pijanski narod in kaj je lepšega, kot da se pije in zraven še kaj vzame, da si potem trezen.«

(Igralec)

Tako sem že pri prvem odgovoru dobila namig na kokain od Igralca, ki nam je v nadaljevanju priznal, da se je z drogo prvič srečal po 18. letu starosti. Ravno tako sta z nami izkušnje s prvim stikom z drogo delila Manekenka in Pevec. Nobeden od intervjuvanih pa ni imel bližnjega srečanja s heroinom.

»Droge so bile že od nekdaj slaba spremljevalka glasbe. Drogo dans srečaš itak povsod, na usakem vogalu, tako pač je. In tudi v glasbi. Posebej v tujini. Ljudje, ki imajo naporne koncerte z več deset tisoč glavno množico, turneje po več mesecev, si pač pomagajo na določen način. Sicer izredno nepravilen, vendar nekako morajo zdržat, kot kaže. Z drogo sem se največkrat srečal na kakšnem hudem partyu. S kokainom in travo, s heroinom nikakor ne. Se ne spomnim, kolko let sem imel...«

(Pevec)

Ko sem jih vprašala, kaj pravzaprav sploh vedo o kokainu, sem bila nad odgovori presenečena, ker so vedeli skoraj vse njegove bistvene lastnosti. Povedali so mi, da je kokain »kraljevska droga«, da obstaja možnost, da človek postane od njega odvisen, da ga je moč dobiti kadarkoli in kjerkoli, da ga ljudje najraje kombinirajo z alkoholom, da se po njem težko zaspri in da izredno deluje na človekovo samozavest.

»Kokain je droga, ki ti dvigne samozavest na višek. Nimaš več problemov pristopt do kakšne hude bejbe ali pa če ga recimo povežem z glasbo, brez kokaina imaš koncert, s kokainom imaš koncert pa še cel šov zraven, skačeš po mizah, akcija...«

(Pevec)

Oba intervjuvanca moškega spola sta nam priznala, da sta kokain že poskusila, medtem ko je Manekenka razložila, da je imela nič koliko priložnosti, a se mu je vedno uspešno uprla. Zato me je v naslednjem vprašanju zanimalo, koliko se kokain pojavlja v poklicu, katerega opravljajo. Izvedeli smo, da je močno prisoten v vseh treh medijsko prepoznavnih poklicih, vendar pa se ne zgodi dostikrat, da bi ljudje dejansko delali pod vplivom droge, ker je v Sloveniji dela malo in je toliko bolj cenjeno. Tudi estradniki pri nas niso obravnavani kot ljudje, ki si lahko vse dovolijo, kot je značilno npr. za

Hollywood. Manekenka pa nam je obenem zaupala, kaj je eden izmed glavnih razlogov, da se v manekenskem svetu porabijo ogromne količine kokaina.

»Sama vem za nekaj manekenk, ki so odvisne od droge. Droge pri manekenkah so zelo povezane tudi s tem, da želijo one shujšati, ma potem jim je najlažje, da izberejo pot hujšanja s kokainom, ker potem niso lačne. Težko pa bi rekla, da jaz pridem na neko modno revijo in vidim punce, da se one kar vsepovprek drogirajo ... Recimo v Milanu rabijo suhice, tam ženske jejo vato, da niso lačne, da jim zapolni tisti trebušček. Nekatere imajo prste na rokah kot da bi jih nekdo polil s kislino... od bruhanja. Zato je tudi kokain velik dejavnik, ker po njem nisi lačen.«

(Manekenka)

V nadaljevanju me je zanimalo, kakšen odnos do kokaina ima družba, v kateri se gibljejo naši intervjuvani estradniki. Dobila sem odgovor, da »nekateri pač ja, drugič pa pač ne«. Igralec nam je povedal, da se največ kokaina konzumira na zabavah oziroma zabavah po zabavah, največkrat na toaletnih prostorih oziroma stran od oči ostalih, se pa zgodi, da je moč videti tudi kakšen zvit tulec denarja (s katerim se drogo povleče v nosnice) tudi vsem na očem, na kakšni mizi. Da pa ni veliko takih, ki bi to počeli redno, vsakodnevno, ker imajo družine in resno, normalno življenje.

»... recimo, da je v Sloveniji nekaj glasbenikov, ki sami sebi kdaj s tem prahcom prskočjo na pomoč, ampak to se dogaja na zabavah, kot rečeno, recimo je en koncert, potem je zabava, potem se gre po zabavi še kam in možno je, da vidiš kako gre kdo vsake tok časa na stranišče, al pa gresta dva, trije tipi na wc, potem je itak jasno kaj tm delajo, ane! Ali pa kje na kakšnm afterju, ko vidiš tiste rollice bankovcev zavite v tulce, pa na mizi kakšno bančno kartico, s katermi se riše črtice.«

(Pevce)

Manekenka nam je priznala, da je kokain prisoten na skoraj vseh manekenskih zabavah v tujini, kjer so med drugim tudi naročniki, ki imajo veliko pod palcem in si to lahko brez težav privoščijo. Obenem pa nam je razložila:

»... ne morem reči, da pridem na neko modno revijo v tujini in predno stopim na oder dobim gramček kokaina, ne ne, ah kje... res pa je, da kadar se zabava, se zabava in takrat je kokain, sploh pa alkohol močno prisoten. Drugače je v Sloveniji, tam na modnih revijah ni ne duha ne sluha o drogah... najbolj se nasmejem, ko me kdo vpraša koliko se kaj šmrka na revijah... tako objasnim, da veste, to ni Milano, niti Pariz..., tudi manekenke niso posušene, so normalne ženske, v Sloveniji ni tako zahtevno tržišče... v določenih primerih sploh ni zahtevno, še premalo!«
(Manekenka)

Vsi trije so z nami delili tudi zanimive izkušnje glede kokaina. Pevec nam je povedal zgodbo o 50 Cent-u, kateri je imel v Zagrebu koncert in naj bi ga neki novinar, ki je nič hudega sluteč vstopil v pevčevo garderobo, zasačil ravno, ko je s svojo družbo konzumiral kokain. Manekenka nam je povedala, da je nekoč videla neko drugo manekenko, ki naj bi vsa pod vplivom droge fizično napadla svojega fanta iz ljubosumja. Igralec pa je z nami delil naslednjo zgodbico:

»Hehehe, niti ne, razen to, da se ga je enkrat nek kolega za novo leto tako navlekel, da je v blok splezal preko balkonov, v drugi štuk. Problem pri kokainu je ravno to, da folk misli, da je vsemogočen.«
(Igralec)

Nato sem naše tri estradnike vprašala, ali menijo, da so njihovi kolegi, ki ravno tako prihajajo iz estradniških voda in večkrat segajo po kokainu in ostalih drogah, odvisneži. Takoj smo prišli do vprašanja, koga pravzaprav lahko štejemo med odvisneže.

»V iskanju splošne definicije zasvojenosti je Lindesmith prišel do sklepa, da je telesna odvisnost preohlapan in hkrati nezadosten pogoj za definiranje fenomena zasvojenosti. Taka definicija namreč izključuje tiste, ki so zasvojeni, pa v tistem trenutku niso v stanju telesne odvisnosti (npr. džanki v zaporu, ki se takoj po izpustu spet oprime svoje navade), vključuje pa tiste, ki so telesno odvisni, pa ne hlapijo po mamilu (kot npr. bolniki, ki jim

dajejo morfij kot lajšalo bolečin). Prav hrepenenje ali bolje rečeno hlepenje (ang. craving) je specifično za zasvojene uživalce. Lindesmith zatrjuje, da hlepenje ni posledica želje po užitku, ki je sicer eno izmed gonil uživanja, ki pa pogosto ravno v stadijih zasvojenosti pojenja. Se pravi, da ostane edini skupni imenovalec hrepenenja po opiatih lajšanje abstinenčnih težav. Po Lindesmithu postane človek zasvojen, ko doživi abstinenčne težave, jih kot take konceptualno prepozna in se tako nauči hlepjeti po drogi ter s ponavljanjem te izkušnje pridobi stališča in vedenja zasvojenca.« (Flaker 1999, 212)

Manekenka nam je odgovorila, da je zanjo tisti, ki na vseh zabavah redno vleče kokain, odvisnež. Moški del intervjuvanih estradnikov pa je bil malo bolj zadržan. Po Igralčevem mnenju človek, ki občasno »vleče«, ni ravno odvisnež in da jih večina to počne le »kdaj pa kdaj« na zabavah. Tudi Pevec je bil podobnega mnenja:

»Jst jim bi s težkim srcem reku, da so neki odvisneži, recimo jim raj, da so ljudje, ki so kokain vzeli kot neko poživilo ob dolgih nočnih urah. ...saj ne vem, kaj je bolj škodljivo, da vsak teden piješ une strupene red bull vodke al da mal povlečeš. Zanj sem slišal, da je red bull vodka pravi strup za telo. Da je grozna.«
(Pevec)

Tako smo počasi prišli do konca našega pogovora, kjer sem jim zastavila moje zadnje vprašanje, »Zakaj se znane medijske osebe v največji meri poslužujejo ravno kokaina?«. Igralec nam je odgovoril, da se mu dozdeva, da ravno zaradi tega, ker je kokain na trgu najdražji in s tem dobi neko nad vrednost, estradniki pa naj bi imeli denar in naj bi si ga lahko privoščili, ravno tako tudi bogati poslovneži in politiki. Pevec pa nam je v nadaljevanju obrazložil, da je to v tujini skoraj nekaj povsem normalnega:

»... bral sem o ljudeh, slavnih rokerjih, slavnih pevcih, kako so bili zadrogirani. Sam pogledjte, kaj je Whitney Houston naredila iz sebe, mela je najboljši glas za moje pojme, zdej pa komaj še kej zapoje, droga jo je uničila. Pa Amy Winehouse, njej se zmeraj

smejem, pa razni igralci, manekenke. Najlepši primer je pa itak Paris Hilton, ki ji dol visi za medije in to dela javno.«

(Pevec)

Za konec naj dodam še komentar Manekenke na dogajanje na modnem področju v tujini:

»Nekaterim manekenkam res ni lahko. Veliko je modelov iz raznih Ukrajin, pa Rusije, Romunije, Češke, prihajajo iz najrazličnejših držav. Dekleta svojim staršem obljubijo, da bodo služile denar. In potem jim na začetku ne uspe, večini sploh nikoli. Potem hitro podvržejo pritisku. Nekatere imajo celo spolne odnose za denar, družijo se z bogatimi, posledično se navadijo tudi na kokain in na koncu imajo s kom spolni odnos samo, da dobijo tisti kanček kokaina.«

(Manekenka)

6 SKLEP IN ZAKLJUČEK

V svojem diplomskem delu sem želela priti do ugotovitve, kakšen je odnos ljudi iz slovenske estrade do prepovedanih drog. Izhajala sem iz vsesplošno znane predpostavke, da je večina estradnikov in estradnic podvržena prepovedanim drogam, še posebej kokainu. Prišla sem do poraznih dejstev, kajti samo 3,5% anketiranih ljudi iz slovenske estrade, torej borih 18 naših »slavnih« igralcev, pevcev, manekenov itd. od vseh 530 anketiranih, ni poskusilo nobene prepovedane droge (naj opomnim, da so bili cigareti in alkohol iz ankete izvzeti, med prepovedane droge pa smo v prvi vrsti šteli kokain, marihuano, heroin, LSD in ekstazi). In ko bi lahko že naivno in optimistično upali, da visok odstotek tistih estradnikov, ki so drogo že poskusili, lahko pripišemo njihovim nespametnim odločitvam v mladosti, nas razočara dejstvo, da je 88,4% anketiranih še vedno uporabnikov drog. Torej so skoraj vsi tisti, ki so priznali, da so "užitkom" droge že podlegli, še zmeraj kdaj pa kdaj pod vplivom prepovedanih substance. Od tega je 76,4% anketiranih občasnih uporabnikov, kar pomeni uporabo droge več kot enkrat letno, ter 56,9% anketiranih tistih, ki drogo uporabljajo enkrat mesečno. S tem potrdimo našo prvo tezo, ki trdi, da se večina oseb iz slovenske estrade občasno predaja drogam.

Pa pojdimo lepo po vrsti. Sprva smo slovenske estradnike prosili, naj povedo katero od naštetih drog (marihuana, ekstazi, LSD, kokain in heroin oziroma katerokoli drugo) so že poskusili. Skoraj 97% jih je pritrdilo, da so že imeli opravka z marihuano, njej je z več kot 80 % sledil kokain, nekaj manj odstotkov je priznalo, da so že imeli opravka z ekstazijem, LSD-jem, skoraj 30% pa je že podleglo heroinu.

Starostno obdobje, ko so anketiranci prvič поблиžje prišli v stik z drogo, je pri slabi polovici enako in se giblje med 20. in 30. letom starosti. Skoraj 15% pa je tistih, ki so drogo poskusili že pred polnoletnostjo. V zrelih letih, med 40. in 45. letom starosti, pa jim je podleglo le nekaj manj kot 3%.

Od vseh, ki so se v življenju odločili, da bodo poskusili skrivnostne čare droge, je skoraj 85% takih, ki se tem čarom niso nehali predajati vse do danes. Večina, slabih 80%, priznava, da se drogam predajajo občasno, medtem ko kar 15% slovenskih estradnikov svoje jemanje drog jemlje kot neke vrste eksperimentiranje. Dobrih 5% pa jih je priznala, da so redni uporabniki drog.

V nadaljevanju potrdimo našo drugo tezo, ki se glasi: »Večina slovenskih estradnikov, ki uživa droge, najraje podleže kokainu«. Večina anketiranih, natančneje 71,1%, se najraje predaja čarom kokaina, ki naj bi vzbujal najprijetnejše občutke. Skoraj vsi so odgovorili, da se jim poveča spolna sla, da se pod vplivom droge sprostijo in postanejo polni energije ter komunikativni. Takrat najraje plešejo in se zabavajo, nekateri pa celo dobijo pravo umetniško oziroma ustvarjalno žilico. Le slaba 2% je tistih, ki se pod vplivom drog počuti slabo in pade v depresijo.

Vsa ta zabava pa tudi nekaj stane, kar je logično, glede na to, da več kot 70% slovenskih estradnikov najraje podleže kokainu, ki je ena izmed najbolj dragih drog. Polovica anketiranih sicer porabi me 50 in 100 evri letno, medtem ko jih slabih 30% odstotkov porabi tudi do 500 evrov. Kar 16% pa je tistih, ki za droge porabijo nad 500 evri letno.

Rezultate naše ankete so potrdili tudi intervjuji s tremi znanimi slovenskimi estradniki. Izvedeli smo, da so vsi trije, manekenka, pevec in igravec, v svojem življenju že prišli v stik z drogo, natančneje s kokainom, nobeden pa se še ni srečal s heroinom. Ko sem ji vprašala kaj pravzaprav vedo o kokainu, sem bila nad odgovori presenečena, saj so poznali vse njegove bistvene lastnosti. Oba intervjuvanca moškega spola sta nam priznala, da sta kokain že poskusila, medtem ko nam je manekenka razložila, da je imela nič koliko priložnosti, a se mu je vedno uspešno uprla. Izvedeli smo tudi, da je močno prisoten v vseh treh medijsko prepoznavnih poklicih, vendar pa se ne zgodi dostikrat, da bi ljudje dejansko delali pod vplivom droge, ker je v Sloveniji dela malo in je toliko bolj cenjeno. Največ kokaina naj bi se konzumiralo na zabavah oziroma »zabavah po zabavah« in da ni veliko takih, ki bi to počeli redno, vsakodnevno, ker imajo družine in resno, normalno življenje. Zaključili smo z vprašanjem »Zakaj se znane medijske osebe v največji meri poslužujejo ravno kokaina?« in prišli do ugotovitve, da ravno zaradi tega, ker je kokain na trgu najdražji in s tem dobi neko nad vrednost, estradniki pa naj bi imeli denar in naj bi si ga lahko privoščili, ravno tako tudi bogati poslovneži in politiki.

Pa za konec preidimo na tisto bistveno vprašanje – čemu slovenski estradniki v tolikšni meri jemljejo droge? Zakaj do tega pride? Glede na vse intervjuje in anketo menim, da se toliko droge med slovenskimi estradniki porabi zgolj zaradi samega užitka. Naši igralci, pevci in manekeni ter ostali ljudje iz sveta estrade, žal ne živijo zvezdniških življenj, ki jih okušajo estradniki drugod po svetu. So popolnoma normalni ljudje, srečamo jih na

ulici, v nakupovalnih centrih, restavracijah, kopališčih. Njihovo življenje je po večini povsem povprečno in moje mnenje je, da ne doživljajo nekega strašnega pritiska, da bi bil ravno to razlog, da bi se prepustili drogam. Na tem mestu zavračam tretjo in četrto tezo, kajti »bela estrada« v tujini se močno razlikuje od naše. Tamkajšnje zvezde v pravem pomenu besede resnično živijo zvezdniško življenje, pevci hodijo na turneje in letijo iz ene države v drugo, igralci nepretrgoma snemajo nove in nove filmske uspešnice, manekeni delajo za najbolj znane oblikovalce tega sveta. Z vsem tem nastopijo določeni pritiski, katere večina lajša s pomočjo droge in ostalih zapeljivih substanc, medtem ko naši estradniki slednjim podležejo zgolj zaradi užitka in le redko zaradi nekega pritiska zvezdnštva.

Za konec pa lahko potrdim našo zadnjo, peto tezo, ki pravi, da ni korelacije med zlorabo kokaina in estrado temveč med zlorabo kokaina in premoženjskim slojem. Naši estradniki naproti tujim zaslužijo sramotno majhne vsote denarja. Večina jih ne živi od svojega posla in ima petje, igranje ali pa modo za nekakšen hobi, kajti od nekaj sto evrov, ki jih pri nas zasluži večina pevcev in igralcev ter od sto do dvesto evrov, ki jih zasluži povprečna manekenka, da se napol naga sprehodi po slovenski modni pisti, človek ne more živeti tako kot bi moral.. Zato potrjujem tezo, da v Sloveniji v največji meri zlorablajo kokain tisti, ki imajo veliko denarja, kar pa v dostih primerih žal niso naši dragi estradniki.

7 LITERATURA

- Adrenalin. 2009. *Kaj je kokain?* Dostopno prek: <http://www.adrenalin.si/lajfstajl/clanki/kaj-je-kokain> (22. avgust 2010).
- Aktivni.si. 2010. *Redki vzamejo drogo za zabavo.* Dostopno prek: <http://www.aktivni.si/zdravje/preventiva/redki-vzamejo-drogo-za-zabavo/2/> (27. avgust 2010).
- Barber G., James. 1995. *Socialno delo na področju zasvojenosti.* Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Berčič, Herman, Matej Tušak in Damir Karpljuk. 2003. *Šport, droge in zdravje odvisnikov.* Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Blažič, Zlatko. 2005. *Zgodovina moje heroinske odvisnosti: Pot skozi Don Pierinovo Skupnost Srečanje.* Maribor: Subkulturni azil.
- Celebrity Justice by USLaw.com. 2008. *Celebrity Caught With Cocaine.* Dostopno prek: <http://www.uslaw.com/pop/celebrities-caught-with-cocaine/?p=26> (16. avgust 2010).
- Clapton, Eric. 2008. *Eric Clapton.* Tržič: Učila International.
- Cocaine Organization. 2010. *Iron Bitters.* Dostopno prek: <http://www.cocaine.org/iron-bitters.html> (16. avgust 2010).
- Constable, Nick. 2002. *This is Cocaine.* Londona: MPG Books.
- Čater, Dušan. 1994. *Marilyn Monroe.* Ljubljana: Založba Karantanija.
- Čuk-Rupnik, Jasna. 1995. *Odziv družbe na probleme alkohola in drugih drog in alkohol, tobak in druge droge v Sloveniji.* Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.
- Dekleva, Bojan, Jean-Paul C. Ground in Dušan Nolimal. 1997. *Politika droge: umanjševanje škode.* Ljubljana: Društvo za razvijanje preventivnega in prostovoljnega dela.
- Dekleva, Bojan. 1999. *Ekstazi in plesne droge.* Ljubljana: Društvo za razvijanje preventivnega in prostovoljnega dela - Pedagoška fakulteta v Ljubljani.
- Flaker, Vito. 1999. *Družbena konstrukcija kariere uživalca drog.* Ljubljana: Socialno delo.

- Goode, Erich. 1993. *Drugs in American Society*. New York: State University of New York at Stony Brook.
- Gordana, Koželj in Borut Štefanič. 1996. *Narkomanija na Slovenskem*. Ljubljana: Planprint.
- Gržan, Karel. 1999. *V svetu omame: Droga na Slovenskem*. Ljubljana: Družina.
- Addiction Biology. 2010. *The human laboratory: benefits and pitfalls*. Dostopno prek: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1369-1600.2008.00121.x/abstract> (19. avgust 2010).
- Jaffe, Jerome, Robert Petersen in Ray Hodgson. 1980. *Mamila*. Ljubljana: Pomurska založba Murska Sobota in Centralni zavod za napredek gospodinjstva Ljubljana.
- Kamin, Tanja, Helena Jeriček Klanšček, Maja Zorko, Maja Bajt, Saška Roškar in Mojca Zvezdana Dernovšek. 2009. *Duševno zdravje prebivalcev Slovenije*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.
- Kanduč, Zoran. 2006. *Droge, zapori, ženske – postmoderna družba in njene zasvojenosti*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Kastelic, Andrej in Marija Mikulan. 2004. *Mladostnik in droga*. Ljubljana: Prohealth.
- Kavčič, Bojan in Zdenko Vrdlovec. 1999. *Filmski leksikon*. Ljubljana: Modrijan.
- Klemenc, Andrej, Marjan Kokot, Andrej Lukšič, Igor Pribac, Darij Zadnikar in Darja Zgonc. 1992. *Droge na tehtnici*. Ljubljana: Ministrstvo za znanost, raziskovalno dejavnost in tehnologijo in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.
- Kvaternik, Ines, Vera Grebenc in Lilijana Rihter. 2008. *Droge med politiko in vsakdanjim življenjem*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Lankenau, Stephen, Karla D. Wagner, Jennifer Jackson Bloom, Bill Sanders, Dodi Hathazi in Charles Shin. 2010. The First Injection Event: Differences Among Heroin, Methamphetamine, Cocaine, and Ketamine Initiates. *Journal of Drug Issues*. Dostopno prek: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/3/0/8/9/7/p308975_index.html (25. avgust 2010).

- Lovrečič, Barbara, Andreja Drev, Peter Goljuf, Manca Drobne in Jelena Bogosavac. 2007. *Poročilo s področja prepovedanih drog v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.
- Luthar, Breda. 2008. *Proizvodnja slave*. Politika v popularni kulturi. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Marshall, P. David. 1997. *Celebrity and Power: Fame in Contemporary Culture*. London: University of Minnesota Press.
- MySpaceAntics. 2010. *Cocaine Toothpaste Drops Myspace Graphics*. Dostopno prek: <http://www.myspaceantics.com/image-Cocaine-toothache-drops.jpg.html> (24. avgust 2010).
- Miličinski, Lev, Martina Tomori in Franc Hočevar. 1983. *Droge v svetu in pri nas*. Ljubljana: Delavska enotnost (Tozd v ČGP Delo).
- Miličinski, Lev. 1975. *Droga. Človek. Družba*. Ljubljana: Dopisna delavska univerza »Univerzum«.
- Miller, John in Randall Koral. 1995. *White Rabbit*. San Francisco: Chronicle Books.
- Mills, C. Wright. 1965. *Elita oblasti*. Ljubljana: Državna založba Slovenija.
- MMC RTV Slovenija. 2006. *Cene drog v Evropi padajo*. Dostopno prek: <http://www.rtvlo.si/znanost-in-tehnologija/cene-drog-v-evropi-padajo/63420> (17. avgust 2010).
- Musek, Vito. *Zvezdnštvo in zvezde*. Neznano leto izdaje, kraj in založba.
- Nolimal, Dušan in Vladimira Rejc. 1996. *Pogovori o drogah*. Ljubljana: Reprostudio S.
- Perko, Andreja. 2006. *Samopodoba ljudi v stiski*. Ljubljana: Samozaložba.
- Pezelj, Janez. 2002. *Nevarna pripoved*. Ljubljana: Samozaložba.
- Razboršek, Vinko in Mitja Krištof. 1988. *Kaj vem o alkoholizmu in drugih zasvojenostih*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Smailagić, Nerkez. 1977. *Psiha i droga*. Zagreb: Štamparski zavod »Ognjen Prica«.

- Spoznaj.si- Spoznavanje, druženje in zabava. 2010. *Kako različne droge vplivajo na seks?* Dostopno prek: <http://megazin.spoznaj.si/?p=10479> (16. avgust 2010).
- SSKJ. 2010. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Dostopno prek: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=estrada&hs=1 (30. avgust 2010)
- Ule Nastran, Mirjana. 1997. *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- --- 2000. *V vrtincu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- --- 2004. *Socialna psihologija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Viva - Portal za zdravo življenje. 2009. *Zakaj mladostnik vzame drogo?* Dostopno prek: <http://www.viva.si/Zasvojenost/235/Zakaj-mladostnik-sploh-vzame-drogo> (25. avgust 2010).

PRILOGE

PRILOGA A: Prepis intervjuja z znanim slovenskim filmskim in gledališkim igralcem

(Intervju je strogo anonimno!)

1) Pozdravljeni! Prosim, da se najprej predstavite. S čim se ukvarjate? Kdaj ste se pričeli ukvarjati s tem poslom? Skratka, povejte nam nekaj besed o vas in vašem poklicu.

»En lep pozdrav tudi vam! Jah... takole bom reku, v Sloveniji ne postaneš igralec kr tko, misim, pravzaprav je igralec lahko vsakdo, samo tisti pravi, na duge staze, malo težje. Večina jih dobi eno vlogo, dve, se vleče po tabloidih in odide... Moja pot je bla zlo trnava. Zase dans lahko rečem, da sm filmski igralec, čeprav v Sloveniji od tega bolj težko živiš. To sem skužil že zdavna, j zato me je pot med drugim zanesla tudi čez lužo. Sedaj sicer živim v Sloveniji, lahko pa rečem, da sem okusil nekaj mesecev filmskega življenja tudi v tujini. Ne bi sedaj razlagal, kje sem bil, da se ne izdam. A bilo je lepo, vendar tujina je naporna. Tam težko uspeš. Moraš imeti res srečo in biti prekleto dober, obvladati jezik. Če imaš slovenski naglas pri angleškem jeziku, lahko igraš le vloge kakšnega Rusa. Hehhehe, drugače pa moj poklic je, da hodim na avdicije, dobim vlogo, tudi gledališke, reklame celo... odigram, čakam na denar, ki vedno pride malo z zamudo in to je to. Da se kot igralec še dokažem, imam še čas, igralec nima roka trjanja.«

2) Kdo vas je navdihnil za ta poklic? Ste o njem sanjali že od malih nog?

»Za ta poklic sem se navdihnil kar sam, no ok, prste je mela vmes tudi moja babica. Carica, žal pokojna! Zmerja je govorila, da bo njen vnuček filmski igralec. Oponašal sem vse možne like, znal določene angleške izraze že v vrtcu in oponašal like... Imam celo par posnetkov. Že kot mali sem igral v vseh šolskih predstavah, vodil prireditve, bil sem glavna opica v šolskih avlah. Bil sem rad v središču pozornosti, še danes sem.«

3) Kako poteka vaš delovni dan?

»Popolnoma odvisno, v Sloveniji se zgodi, da pride mesec, ko nimaš nobenega dela. Včasih pa se stvari kr nakopičjo, odvisno res... zdaj, ko je recesija, je pa itak bolj jeba. Lahko povem kako je bilo, ko sem bil v tujini. Bil sem v agenciji, ki nam je rihtala

avdicije za v filme, mel sm še dva kolega, enga Nizozemca in enga Portugalca, face totalne. Živel smo v najemniškem stanovanju, bilo je lepo, recimo da smo takrat vsi kar solidno služili, tudi če si delal kot statist, se je nabralo, potem si dobil še kakšno mini vlogico in je nanoslo. Če nimaš družine in ženske itak nimaš na nobenmu trošit, hehheh! Zjutri smo ustal, Nizozemec je zmer zajtrk naredu in pol smo šli po avdicijah, cel dan, vmes maš sicer ogromno časa, to so bile vrste, gužve, živa tekma za tisto sekundo, ki so jo recimo ponujali v kadru. Ampak začne se s sekundami. Portugalc je kasneje dubu eno vlogo res dost veliko. Sem mu jo prvošču, je bil z revne družine, zdj je uspešen igralc, sicer ne v tujini, ga je pa doma povzdignl v Španiji, kjer živi že od malega. Drgač pa dan poteka naporno, ko maš enkrat eno vlogo, snemaš non stop, cel dan če je treba pa še celo noč. So določeni roki, ki se jih je treba držat.

4) Živite izključno od tega poklica?

»Trenutno ne, drugače pa sm kar nekaj časa.«

5) Kako doživljate medije? Imajo močan vpliv na vas? Imate v mislih kakšno neresnico, ki so jo napisali o vas in bi jo lahko delili z nami?

»Mediji več niso to, kar so bili pred leti. Danes v medijih berem o tem, kako se folk dela norca iz samga sebe, igralci se na splošno bol izogibamo rumenga tiska, če kdo kej napiše, pač napiše, drgač pa nisem neka zvezda, da bi vsak dan bral o sebi, kje so me videli... Tudi velikih jošk nimam, da bi me paparaci lovili na plaži, niti ne šmiram s kakšno porno divo, da bi dobival naslovnice rumenih cajtngov. Pa tudi politik nism, da bi me pljuvali, hahaha. Igralci smo v Sloveniji posebna vrsta. Ko se kaj pametnga ustvar pa z veseljem napišejo, v kakšnm bl resnm cajtngu.«

6) V vašem poklicu se najverjetneje udeležujete mnogih srečanj, družabnih dogodkov, poslovnih zabav ... Jih redno obiskujete? Kako izgledajo te zabave?

»Recimo, da igralci hodmo na zabave bolj svojga foha. No ja, če je kakšna dobra se itak gre, drgač so pa najboljše une po določenih uspešnih projektih, al pa po snemanjih, al pa k ma kakšn pajdo rojstni dan, dobi otroka.. .Če je pa tko kakšna res fajn prireditvev pa gremo, kva oblečš si un reklc in se sprehodš po rdeči, črni preprogi, celo rozi. Pa dobro, morš se mal pokazat, da jih mal opomneš nase, ne smeš pa preveč se izpostavljat. Zdej odvisno katere zabave, une bolj fancy so pač bolj fensi, čeprov k uni s fotoaparati odpeketajo se zna tud razvit u kakšno fajn zabavo. Folk prvo pride, se pogovarja, pije

šampanjc, eni se še mal najejo, pol se mal nastavjo kakšnm fotografu, eni grejo nalašč mim fotografa, da ga spomnejo, da jih je pozabu slikat. Ahahhaha! Pol se pa zvečer pleše, na konc gre vsak dam al pa na after party, u kakšn klub, h komu dam.

7) Dobro, pa preidimo počasi na našo glavno temo. Naj vprašam kar naravnost - ste se že kdaj v življenju srečali z drogo? Tu namigujem na kokain, travo, heroin? Koliko let ste imeli?

»Hheheh, no kdo pa se še ni sreču. Itak, sej žvimo v Sloveniji, kjer je to zlo pogost običaj. Konc koncov smo Slovenci bolj pijanski narod in kaj je lepšega kot da se pije in zraven še kaj vzame, da si potem trezen. Zdej seveda ne morem posplošiti, lahko pa rečem, da se v poklicu, ki ga opravljam popije ogromno alkohola, včasih po vseh letih igranja vseeno prav pride kakšn štamprle ta domačga, za pogum seveda. Potem pa so tuki tud razni večeri po predstavah. Takrat pač paše, in ko večkrat paše to postane nekakšn ritual, treba je pač zalit odlično premiero, predstavo, karkoli. Droge je kar nekaj, ampak se mi zdi, da ravno toliko kot v drugih sferah sobiznisa. Prvič sem se z drogo srečal tam po polnoletnosti enkrat, ampak to je blo uno nedolžno, tm po dvejsetm letu pa mi je ratala mal bol bližja, če lah temu tko rečem, pač ni bi bil ne vem kak uau, če je kdo zavravn mene mel opravka z njo.«

8) Kaj veste o kokainu?

»Kokain je kraljevska droga. Nekoč sem imel vlogo, kjer sem se med drugim moral vživeti tudi v telo zadrogiranca, ni bilo težko, ker sem jih že dosti videl. Priznam, da sam sem poskusil kokain, vendar sm se ga v celem življenju poslužil mogoče trikrat, ajd mogoče štirikrat... je tak poseben občutek, ampak čeprov pravjo, da te kao ne zasvoji, js poznam veliko primerkov, ki jih je že. Vem, da se ga dobi kjer hočš, da ga dilajo na polno, med vikendi je cel posel to v lokalih, folk vleče da ni pijn in da je na power, da si dela bogove v njih. Js k sm prvič probu sm mel predstave monodrame cel večer, folk je umeru od smeha. Samo pol si pa uničen še tri dni. Zato mi vlečenje kokaina tud niti mal ne diši. Ok, če neki popijem mam unga mačka, pojem eno župco in je to to.«

9) Koliko je kokain prisoten v poklicu, ki ga opravljate?

»Težko bi se izrazu v neki procentih, recimo da je veliko tistih, ki so kokain že poskusili, če gledam na starost pa so to igralci bolj srednih let, mlajši tam na dvajset niti ne, čeprav bi človek to bolj od njih, manj zrelih osebnkov, pričakoval. Ampak ne, mogoče nimajo

denarja. Kokain je drag šport. Res pa je, da kadar se snema, igra, načeloma ni tistih, ki bi na snemanje pršel navlečen, pijan, zadrogiran... se je sicer že zgodilo, samo načeloma nikakor ne. Delo se v Sloveniji jemlje dokaj resno, morda zato, ker ga ni veliko.

10) Kakšen je vaš odnos do kokaina?

»Moj odnos do kokaina... hm, recimo lahko rečem, da me ne moti, če v moji družbi kdo vleče kokain, pač naj počnejo kar želijo. Tudi silil te ne bo nobeden z njem, ker to ni vino, to je bel prahec, ki navsezadnje nekaj košta. Najbolje je, če ga nikoli ne poskušaš, ker drugače ga jemlješ za zabavo in ga ne jemlješ kot drogo. Kokain je droga bogatih in slavnih, zato je se mi zdi še toliko bolj popularna. Če nekomu omeniš heroin si ta predstavlja nekoga na eni železniški postaji z iglo v roki, medtem ko kokain avtomatsko asociira na eno fancy zabavo, vsaj jaz imam tak občutek.«

11) Kakšen odnos do kokaina ima družba v kateri se gibljete, recimo igralski kolegi?

»Kokain je v določenih krogih nekaj povsem običajnega, spet v drugih še vedno tabu. So ljudje, ki še nikoli niso videli nekoga, ki kokain vleče in potem, ko je kje kakšna zasebna zabava in če se zgodi, da pride do tega, da se konzumira kokain, se to naredi stran od tujih oči. Nobenemu vseeno ni v ponos, da vleče. Se je pa že zgodilo, da je kdo močno izbulil oči, ko je kakšen osebek v akciji mirno narisal črtico na kakšno mizo. Težko precenim kolk od nas jih vleče, zagotovo je pa zelo mal tistih, k to počnejo res redno redno. Potrebno je razumeti, da to ni Hollywood, da imajo igralci urejene družine. Ženske igralke na splošno niti ne vlečejo.«

12) Imate kakšno zanimivo izkušnjo glede kokaina?

»Hehehe, niti ne, razen to, da se ga je enkrat nek kolega za novo leto tako navlekel, da je v blok splezal preko balkonov, v drugi štuk. Problem pri kokainu je ravno to, da folk misl, da je vsemogočen.«

13) Menite, da so vaši prijatelji, ki se občasno poslužujejo, kokaina odvisneži? Kje je tista meja po vašem mnenju?

»Težko je zdaj to reči, ker ne vem kakšna je definicija odvisneža. Človek, ki vleče enkrat na dva mesece po moje ravno ni odvisnež, medtem, ko me za tiste ostale, ki to počnejo redno vsak teden, mal bolj skrbi. Samo res, večina jih to res izključno kdaj pa kdaj na kakšni zabavi... takega, ki bi zjutraj vstal in rabil dozo, ni.«

14) Zakaj se po vašem mnenju znane medijske osebe v največji meri poslužujejo ravno kokaina?

»Hm, jah tole bi težko precenu, morda zato, ker je na trgu najdražji in s tem dobi neko nadvrednost. Podobno kot dejstvo, da pijejo najdražjo pijačo. Odstopajo od povprečja pač na vseh ravneh.«

15) Nam poveste svoje izkušnje glede kokaina v tujini? Navsezadnje ste tam preživeli kar nekaj časa, marsikaj videli, doživeli?

»Seveda, tam je scena malo bolj na hard kot drugje. Res da v družbi najbolj slavnih igralcev nisem bil, ampak dejstvo da vlečejo kokain je pač splošno znano. Ne vse, jih je pa dost unih, ki to delajo. Spomnim se, kako sem enkrat prišel na nek casting in je nek američan na wc-ju povlekel črtico kokaina. Ker sem ga vidu, to je blo namreč na wc-ju, mi je reku, da je ravno pršu iz after partya, se prav iz ene žurke, da ni nč spal in da je rabu okrepčilo. Casting je bil zanj pomembn in kljub prežurani noči ga pač ni hotu izpostit. Od tega je namreč živel, si plačeval najemnino in kot kaže tud marsikej družga, hahahah!

16) Bi svojemu otroku predlagali, da izbere isto pot kot vi, torej v svet filma, ali se vam zdi, da je posel preveč mamljiv tudi za druge stvari?

»Jst mislim, da bi svojmu otroku pustil, da je igralec oziroma igralka, če bi si to res želel. Vsekakor pa bi ga opozoril na določene probleme, kaj use ga lah zadane na poti do zmage. Vsekakor bi hčerki prej dovolu, da je igralka kot pa kakšna manekenka v Milanu. Se mi zdi, da je veliko drugih segmentov sobiznisa, kjer je droga mnogo bolj prisotna.«

PRILOGA B: Prepis intervjuja slovensko manekenko, ki dela v tujini

(Intervju je strogo anonimen!)

1) Pozdravljeni! Prosim, da se najprej predstavite. S čim se ukvarjate? Kdaj ste se pričeli ukvarjati s tem poslom? Skratka, povejte nam nekaj besed o vas in vašem poklicu.

»Čao, hvala tudi vam, ker ste se obrnili name. V veselje mi je, da vam lahko pomagam. Torej, ukvarjam se z manekenstvom, že kar nekaj časa, hodim po pistah, delam tudi kot fotomodel. Videla sem vse modne prestolnice Evrope in bila tudi marsikje drugje. S tem

poslom se ukvarjam že vrsto let, ne bom izdala kdaj točno me je pot zanesla v te vode, ampak recimo, da za žensko v ravno pravih letih. »

2) Kdo vas je navdihnil za ta poklic? Ste o njem sanjali že od malih nog?

»Ma recimo, da bi se težko opredelila, kdo je bil tisti, ki me je navdihnil. Veliko je punčk in deklic, ki sanja, da bi se nekoč lepe sprehajale po modnih brveh. Ko sem bila otrok še nismo poznali Fashion TV-ja in podobno, vseeno pa sem občudovala lepa dekleta na plakatih. Recimo, da tisto glavno kar me je potegnilo v svet mode, je bil nek natečaj, ko je neka modna hiša iskala obraz te modne hiše in smo se s sošolkami prijavile preko neke revije. Takrat sicer nisem zmagala, sem pa spoznala določene ljudi in kaj kmalu pristala v tujini.«

3) Kako poteka vaš delovni dan?

»Moj delovni dan je vedno isti. Zjutraj vstanem malo čez sedem in si naredim zajtrk. Potem pogledam elektronsko pošto in moj urnik. Agencije ti pripravijo urnike kje moraš biti ob določeni uri. Včasih imam tri castinge na dan, zgodi se da včasih tudi nobenega, včasih pa... ma celi dan, res veliko, tako da tisti dnevi so najbolj naporni. Trenutno živim sama. No, ne ravno sama, vendar ne bi želela razlagati preveč podrobnosti o mojem zasebnem življenju, hahahha!

4) Živite izključno od tega poklica?

»Da, kadar sem v tujini, potem živim, doma v Sloveniji je malo težje, ker ni toliko dela in je veliko nekih modelov.«

5) Kako doživljate medije? Imajo močan vpliv na vas? Imate v mislih kakšno neresnico, ki so jo napisali o vas in bi jo lahko delili z nami?

»Tako bom rekla, ko pridem v Slovenijo, nisem neki zelo znani obraz. Ljudje iz medijev, ljudje, ki se ukvarjajo z modelingom, me poznajo, ostali, recimo, da bi hodila na ulici in da bi me nekdo prosil za avtogram, hahahha, lepo vas prosim, to pa ne. Hammm, neresnico... ja, težko bi rekla, bilo jih je neka,j samo nič resnega. V tujini se na veliko tožijo, pri nas... ma žal je tako, da lahko vsak napiše ma ravno to kar mu zapaše.«

6) V vašem poklicu se najverjetneje udeležujete mnogih srečanj, družabnih dogodkov, poslovnih zabav ... Jih redno obiskujete? Kako zgledajo te zabave?

»Res je, zabav je veliko. Če bi se človek želel nazabavati, bi lahko bil vsaki dan na kakšni zabavi. V tujini se zabava non stop, ma lahko si zunaj in žuraš skoraj vsaki dan med

tednom, lokali so polni... res, da sicer ne ravno vsak, ampak zmeraj se najde kateri. Veliko je poslovnih zabav, so določene firme, ki praznujejo obletnice, imajo določene prireditve. Tako kot v Sloveniji, imaš Diners zabavo, greš na podelitev Viktorjev, Playboyevo zabavo, zabavo od Lisce po končani modni reviji, pa Palmersa, potem ima kakšen naročnik s katerim si delal kakšno predstavitev, zabavo. Recimo, če pogledamo trač rumene revije slovenske, tam vidimo nešteto slik iz zabav. Zabave se včasih nakopičijo tudi tri na en dan in potem vidim kakšne iz slovenske smetane, hehhehe, če se tako lahko izrazim, ki obišejo kar vse tri. Ma, to se meni zdi bolano. Te zabave so... da ne bom koga užalila, po večini so bolj dolgočasne, včasih pa je katera tudi pravi odlom, odvisno. Nekateri so bolj resne, kjer pridejo ljudje sklepat posle, navezovat stike, koga spoznati...pa saj veste kako je potem, ko se spije nekaj kozarcev penine in ko hop hop popustijo zavore. Ponavadi se iz teh zabav preide v nočne klube, nekateri si mize rezervirajo že vnaprej. V tujini je to stalna praksa, večkrat je celo zabava po zabavi že popolnoma organizirana, novinarji imajo tja tudi prepovedan vstop. Naj omenim še, da je v tujini veliko deklet, ki jim plačajo, da pridejo na te zabave... ne delajo nič, ni nobene prostitucije, samo tam so in so lepe.«

7) Dobro, pa preidimo počasi na našo glavno temo. Naj vprašam kar naravnost - ste se že kdaj v življenju srečali z drogo? Tu namigujem na kokain, travo, heroin? Koliko let ste imeli?

»V določenem mestu v katerem sem nekaj časa živela in se trudila za svoj manekenski uspeh, sem se. Tudi v Sloveniji, ma seveda. Naj tu še pristavim, da s kokainom in travo sem se srečala, videla marsikaj, medtem ko o heroinu ne vem nič, nisem bila še v stiku z ljudmi, ki bi se ga posluževali. Prvič sem se z drogo srečala v tujini, v Sloveniji ne, sem bolj pridna deklica v pridnem okolju, hehhe.«

8) Kaj veste o kokainu?

»Kokain, hmm... ja ne vem točno kaj vas zanima, lahko samo rečem, da je kar močno prisoten v našem poslu. Za Slovenijo ne vem toliko. Mislím, da ni toliko škodljiv kot heroin, da pa je bolj kot trava. Ljudje ga kombinirajo z alkoholom. Če preveč popiješ te heroin stezni. Res pa je, da vseeno napihaš, če voziš in te ustavi policaj. Veliko je takih, ki šmrkajo zato, da se streznijo. Ko si našmrkan težko zaspiš, zato gredo vsi na after partye ker bi drugače doma gledali v luft.«

9) Koliko je kokain prisoten v poklicu, ki ga opravljate?

»Sama vem za nekaj manekenk, ki so odvisne od droge. Droge pri manekenkah so zelo tudi povezane s tem, da želijo one shujšati, ma potem jim je najlažje, da izberejo pot hujšanja s kokainom, ker potem niso lačne. Težko pa bi rekla, da jaz pridem na neko modno revijo in vidim punce, da se one kar vsepovprek drogirajo. Ljudje si napačno predstavljajo to. Odvisno je spet ali si v Parizu ali Milanu ali Miamiu ali pa recimo v eni Turčiji. Vsaka država ma svoje standarde in zahteva svojo obliko ženskega, moškega telesa. Recimo v Milanu rabijo suhice, tam ženske jejo vato, da niso lačne, da jim zapolni tisti trebušček. Nekatere imajo prste na rokah kot da bi jih nekdo polil s kislino... od bruhanja. Zato je tudi kokain velik dejavnik, ker po njem nisi lačen. Zadnjič mi je rekla nekaj Čehinja, prijazna punca ful, da se kokain lahko uporablja med spolnim odnos kot dva seksata in si ga da ženska na... ja, na splovilo, al kako naj rečem...«

10) Kakšen je vaš odnos do kokaina?

»Jaz osebno kokaina še nisem probala. Kadila pa sem travo, nekajkrat, pa še to ni imela pravega učinka pri meni. Sem pa videla veliko veliko ljudi, ki so šmrkali kokain in ravno zato, ker vidim kaj je iz določenih ljudi nardilo, se mi je uprl. Enkrat me je kolega skoraj prepričal naj si ga poskusim dati na dlesen, samo sem se spretno izmuznila.«

11) Kakšen odnos do kokaina ima družba, v kateri se gibljete?

»Kokain je prisoten na zabavah, manekeni in manekenke ga gredo žurat, pa če je okoli sama elita, naročniki, ljudje, ki imajo nekaj pod palcem, se ga zmeraj da dobiti. To je najmanjši problem. V določenih klubih po svetu imaš sobice, ki ne vem točno za kakšen namen so, morda za zasebne pogovore, ali pa zato, da se lahko družba sprosti in dela kar jim srce poželi. Kot sem že rekla preje, ne morem reči, da pridem na neko modno revijo v tujini in predno stopim na oder dobim gramček kokaina, ne ne, ah kje... res pa je, da kadar se zabava, se zabava in takrat je kokain, sploh pa alkohol močno prisoten. Drugače je v Sloveniji, tam na modnih revijah ni ne duha ne sluha o drogah...najbolj se nasmejem, ko me kdo vpraša koliko se kaj šmrka na revijah...tako objasnim, da veste, to ni Milano, niti Pariz..., tudi manekenke niso posušene, so normalne ženske, v Sloveniji ni tako zahtevno tržišče... v določenih primerih sploh ni zahtevno, še premalo!«

12) Imate kakšno zanimivo izkušnjo glede kokaina?

»Nekateri zaradi kokaina ratajo precej agresivni. Enkrat sem videla neko manekenko, ki je napadla svojega fanta, no v bistvu ni bil njen fant, ker je imel ženo, ampak bila sta vseeno ljubimca... torej, napadla ga je, kar skočila nanj, ker naj bi on gledal drugo.«

13) Menite, da so vaši prijatelji, ki se občasno poslužujejo kokaina, odvisneži?

»Moji pravi prijatelji sploh ne jemljejo kokaina. Prave prijatelje imam v Sloveniji, ko pridem domov gremo na kakšen hrib hodit, ok, vrede, tudi feštamo kdaj, samo to ni to, bolj na zdrav način, ne rečem, da se ne pije, samo v normalnih količinah. Ostali s katerimi se družim zaradi svojega dela, pa so moji, recimo, kolegi. Za njih težko precenim, recimo pa, da tisti, ki vleče kokain na zabavah skoraj zmeraj, je zame odvisnež.«

14) Zakaj menite, da veliko mladih manekenov in manekenk zabrede? Zakaj jih pot vodi vse do kokaina?

»Nekaterim manekenkam res ni lahko. Veliko je modelov iz raznih Ukrajini, pa Rusije, Romunije, Češke, prihajajo iz najrazličnejših držav. Dekleta svojim staršem obljubijo, da bodo služile denar. In potem jim na začetku ne uspe, velikim sploh nikoli. Potem hitro podvržejo pritisku. Nekateri imajo celo spolne odnose za denar, družijo se z bogatimi, posledično se navadijo tudi na kokain in na koncu imajo s kom spolni odnos samo da dobijo tisti kanček kokaina.«

15) Zakaj se znane medijske osebe največ poslužujejo ravno kokaina?

»Ker je to kraljevska droga, one imajo denar, one si ga lahko privoščijo. Tudi bogati poslovneži, politiki si ga.«

16) Bi svojemu otroku predlagali, da izbere isto pot kot vi, torej v svet mode?

»Računam, da ga bom dobro vzgojila, zato bo imel svojo glavo za razmišljanje in pustila ga bom kjerkoli mu bo srce pozelelo, ker kokain ti lahko ponudi sredi Pariza v nočnem klubu po modni reviji ali pa na ulici pred blokom.«

PRILOGA C: Prepis intervjuja z znanim slovenskim pevcem

(Intervju je strogo anonimen!)

1) Pozdravljeni! Prosim, da se najprej predstavite. S čim se ukvarjate? Kdaj ste se pričeli ukvarjati s tem poslom? Skratka, povejte nam nekaj besed o vas in vašem poklicu.

»Živijo, sem pevec že dolgo časa, to je moj poklic, da razveseljum ljudi in jim rišm nasmeha na obraz. Ni ga lepšga kot stat na odru in videti kako ljudje pojejo tvoj komad. Aktivno pojem od svoje polnoletnosti dalje, šolo mi je uspelo končat. Hodm na nastope in ustvarjam glasbo. Všeč mi je ta poklic in če bi se še enkrat rodil, bi bil spet pevec.«

2) Kdo vas je navdihnil za ta poklic? Ste o njem sanjali že od malih nog?

»Ne, sploh ne. Nikoli nisem mislu, da bom postou pevec. Tud doma se niso zavedal, da majo nek talent pr bajt, bi rekla moja mama. Potem pa ko je nastopla srednja šola in se je začeu obdobje šolskih bendov in ko sm vidu, da punce padajo na to, sm zgrabu priložnost na povabilo svojga kolega.«

3) Kako poteka vaš delovni dan?

»Zjutraj ustanm, poskrbim za otroke in vse, hišo in tako dalje. Potem pa je odvisno, ponavadi se pripravim za kakšn nastop. Če se je treba kam vozt, recimo na drug konc Slovenije, štartamo že dost hitr, tako da dan hitro mine. Drugače pa se tak al pa tak cel dan z musko ukvarjam, na vse možne načine. Aja, včas zjutri še mal dlje pospim, odvisno kdaj se ponoč vrnem domov.«

4) Živite izključno od tega poklica?

»Lahko rečm, da živim izključno od glasbe, ne morem pa rečt, da samo od nastopov. Pišem tudi komade in podobne stvari, povezane z musko.«

5) Kako doživljate medije? Imajo močan vpliv na vas? Imate v mislih kakšno neresnico, ki so jo napisali o vas in bi jo lahko delili z nami?

»Mediji morajo biti, glasbeniki jih preprosto potrebujemo, brez njih ne vem kako bi šlo. Oni nas držijo na trgu, oni pišejo o nas in nas s tem naredijo prvilačne in zanimive poslušalcem. Res je da ni cel čar v tem, samo dejstvo je, da v veliki meri mediji poslušalcem narekujejo okus. Drugače pa je precej drugače kot je bilo učas. Nekoč si napisal in posnel komad in mediji so o tem pisali, vsi mediji. Danes moraš skoraj da prosti, da napišejo en člank na temo, da si posnel nov komad. S tem da ni dost, da je članek o komadu, naslov članka mora biti vabljev, recimo ne »Ima novo pesem«, temveč

»Med snemanjem novega singla padel v nezavest«. Slednji člank je bralcem zanimiv, prvi pa nikakor ne. Tako pač je, kaj čš.«

6) V vašem poklicu se najverjetneje udeležujete mnogih srečanj, družabnih dogodkov, poslovnih zabav. .. Jih redno obiskujete? Kako izgledajo te zabave?

»Da. To ponavadi pride v poštev pred izdajo novega albuma al pa ko se človek želi malo izpostaviti, zopet opozoriti nase, da mediji spet začnejo mal pisati o njem. Grem na tiste družabne dogodke, za katere vem, da se bom mel fajn tam. Te zabave, no ja, nič nimam proti njim, res pa je, da jih je ogromno, vsak teden jih je nekaj, no, odvisno od letnega časa. Največ jih je vsekakor decembra, ko pa imam jaz tudi največ nastopov in se jih ne morem udeležiti oziroma se udeležim velik drugih. Kadar pa grem kam, se mam pa fajn, priznam, srečam stare znance, glasbenike, marsikoga.«

7) Dobro, pa preidimo počasi na našo glavno temo. Naj vprašam kar naravnost - ste se že kdaj v življenju srečali z drogo? Tu namigujem na kokain, travo, heroin? Koliko let ste imeli?

»Droge so bile že od nekdaj slaba spremljevalka glasbe. Drogo dans srečaš itak povsod, na usakem vogalu, tako pač je. In tudi v glasbi. Posebej v tujini. Ljudje, ki imajo naporne koncerte z več deset tisoč glavo množico, turneje po več mesecev, si pač pomagajo na določen način. Sicer izredno nepravilen, vendar nekako morajo zdržati, kot kaže. Z drogo sem se največkrat srečal na kakšnem hudem partyu. S kokainom in travo, s heroinom nikakor ne. Se ne spomnim, kolko let sem imel...«

8) Kaj veste o kokainu?

»Kokain je droga, ki ti dvigne samozavest na višek. Nimaš več problemov pristopt do kakšne hude bejbe ali pa če ga recimo povežem z glasbo, brez kokaina imaš koncert, s kokainom imaš koncert pa še cel šov zraven, skačeš po miza, akcija... sam nisem nikol niti pomislu, da bi pred koncertom vzel drogo, res pa je, da velikokrat kaj popijemo. Če se čaka več urc, da se množice zbere, da se publika nabere, potem pač človek rata žejen, ahahahaha! Drugače pa vem, da so kokain uporabljal že Indijanci.«

9) Koliko je kokain prisoten v poklicu, ki ga opravljate?

»Je, pa ni. Odvisno kako gledaš. Poznam pa veliko glasbenikov, ki ga kdaj pa kdaj uzamejo. Povlečejo eno lajno, al kako se reče. Gram bele.. je tako? Razlika je med tujino in slovenijo. Kadar igramo kje na tujem je zgodba drugačna.«

10) Kakšen je vaš odnos do kokaina?

»Sam sem ga poskusil, lahko bi rekli, da sem možki in je treba vse pogumno poskusiti. Samo mi ni naredilo ne vem kakšn premik v glavi, bil je en lep občutek, samo nič drastičnega. Po moje sem vzel res malo. Skozi nos. Ravno zadnjič, ko smo bili na nekem festivalu, me je zopet prijelo, da bi malo probal... to je ene par let nazaj, recimo sedem let, od kar sem prvič. Potem sem še ene trikrat v vmesnem obdobju. Tako recimo po koncertu za novo leto, da sem po celodnevem špilu zdržu še celo noč, pa recimo, ko smo ga šli z neko drugo glasbeno ekipo jadrat, pa tako no... drugače pa nisem nikol sam kupil, tistih parkrat ko sem, sem ukradel drobtinice pri drugih.«

11) Kakšen odnos do kokaina ima družba, v kateri se gibljete?

»Ne morem reči, da se gibljem v neki družbi, k bi se drogirala. Je to pač tako kot povsod. Nekateri ja, drugi spet ne... čisto odvisno od človeka. Poznam pa kar nekaj tistih, ki vem, da če bi jst recimo hotu, da vem, da mi bodo s kakšnim gramčkom priskočili na pomoč...hhehehe... recimo, da je v Sloveniji nekaj glasbenikov, ki si sami sebi kdaj s tem prahcom prskočjo na pomoč, ampak to je dogaja na zabavah, kot rečeno, recimo je en koncert, potem je zabava, potem se gre po zabavi še kam in možn je, da vidš kako gre kdo vsake tok časa na stranišče, al pa gresta dva, trije tipi na wc, potem je itak jasno kaj tm delajo, ane! Ali pa kje na kakšnm afterju, ko vidiš tiste rollice bankovcev zavite v tulce pa na mizi kakšno bančno kartico s katermi se riše črtice. Slišal sem za eno družbo, da je bla enkrat v nekem lokalu in je iz bele napisala cel ime lokala. Potem se itak ve, da ni bil vprašaj o gramčku ampak o kilah bele...hehehe... jah sej, žalostno po en stran, ane!«

12) Imate kakšno zanimivo izkušnjo glede kokaina?

»Jst niti ne, se pa vsi spomnimo tiste afere, ko je v Slovenijo pršu tisti znani repar, kaj je že...hmmm, aja, 50 Cent in so imeli kasneje še koncert v Zagrebu in medtem, ko so čakal na koncert v svojih garderobah, je notri prišel en novinar, potrkal in takoj vstopil in jih videl kako so mel na mizi same črtice bele. Novinar se je samo opravičil in zaprl vrata! Tisti pa so šokirano gledal. Tu me je čudlo predvsem to, da se ta posnetek ni razpasel po celm svetu, zakaj to ni bil škandal? Je to tok normalno, da nekdo riše bele črtice pred koncertom?«

13) Menite, da so vaši prijatelji, ki se občasno poslužujejo kokaina, odvisneži?

»Jst jim bi s težkim srcem reku, da so neki odvisneži, recimo jim raj, da so ljudje, ki so kokain vzeli kot neko poživilo ob dolgih nočnih urah...saj ne vem kaj je bolj škodljivo, da vsak teden piješ une strupene red bull vodke al da mal povlečeš. Zanj sem sliša, da je red bull vodka pravi strup za telo. Da je grozna.«

14) Zakaj se znane medijske osebe največ poslužujejo ravno kokaina?

»Ja, recimo v Ameriki se vleče na polno, vsaj tak občutek dajejo. Tam pač je to skoraj neki normalna, bral sem o ljudeh, slavnih rokerjih, slavnih pevcih kako so bili zadrogirani. Sam poglejte kaj je Whitney Houston nardila iz sebe, mela je najboljši glas za moje pojme, zdej pa komaj še kej zapoje, droga jo je uničila. Pa Amy Winehouse, njej se zmeraj smejem, pa razni igralci, manekenke. Najlepši primer je pa itak Paris Hilton, ki ji dol visi za medije in to dela javno.«

15) Bi svojemu otroku predlagali, da izbere isto pot kot vi, torej v svet glasbe?

»Bi ja, seveda. V Sloveniji je toliko glasbenikov, ki so v redu, ki zdravo živijo. Dejstvo je, da je spet odvisn katero vrsto glasbe izvajaš. Nekje je kokain bolj razpasen... in ostale droge, seveda, drugje pa spet manj. To je treba upoštevati. Eni pa več pijejo, kot vlečejo.«

PRILOGA Č: Anketa

ANONIMNA ANKETA O UPORABI DROG

(Anketa je anonimna, zato prosim za iskrene odgovore. Anketa je namenjena izključno raziskavi slovenskega estradnega prostora, torej so anketiranci izključno osebe, ki so s področja slovenske estrade in so stare med 18 in 45 let)

SPOL (obkroži) : M Ž

1. Ali si že poizkusil-a katero od naštetih drog in jo obkroži (obkrožiš lahko več naštetih odgovorov)?

- marihuana,
- ecstasy,

- LSD,
- kokain,
- heroin,
- drugo,
- nisem poizkusil

2. S koliko leti si prvič poizkusil (obkroži)?

- 18 – 20,
- 20 – 30,
- 30 – 40,
- 40 – 45,
- pred 18. letom,
- nisem poizkusil

3. Si še vedno uporabnik-ca (obkroži ne glede na to če si občasni ali redni uporabnik)?

DA   NE   NE IN NISEM NIKOLI UPORABLJAL

4. Si reden uporabik-ca ali eksperimentiraš s katerokoli obkroženo drogo (obkroži)?

- reden,
- občasen,
- eksperimentiram (1x letno),
- nisem uporabnik

5. Kako reden uporabnik droge si (dnevno, tedensko, mesečno, letno) (obkroži) in pripiši, katero drogo uporabljaš?

- *vsak dan,*
- *večkrat na teden,*
- *enkrat tedensko,*
- *večkrat mesečno,*
- *enkrat mesečno,*
- *večkrat letno,*
- *enkrat letno,*
- *manj kot enkrat letno,*
- *nikoli*

6. Ob kateri drogi, ki si jo naštel-a, si se najbolje počutil (napiši)?

7. Kaj najraje počneš, ko si pod vplivom droge (napiši)?

8. Koliko denarja potrošiš (letno) za nakup droge – približno (obkroži)?

- *manj kot 20 eur,*

- 20 – 50 eur,
- 50 – 100 eur,
- 100 – 500 eur,
- 500 eur in več,
- nič

9. Kako se počutiš pod vplivom droge (npr. ustvarjalen, svoboden, samozavesten, ...) (obkrožiš lahko več naštetih odgovorov)?

- pobegnem pred težavami,
- sem komunikativen,
- se sprostim,
- sem ustvarjalen,
- imam občutek svobode,
- se počutim slabo, depresivno, ...,
- se zaprem in sem v "svojem svetu",
- sem poln energije,
- sem povečano spolno aktiven,
- dopiši : _____

